WASHINGTON

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефони: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 241. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 20-го ЛИСТОПАДА 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 20, 1953. No. 241. VOL. LXI.

ПРЕЗИДЕНТ ВІРИТЬ, ЩО БОРОТЬБА З КОМУНІСТИЧНИМИ ВПЛИВАМИ ЗАКІНЧИТЬСЯ ДО ВИБОРІВ 1954 РОКУ

В ТОМУ ВІН РОЗХОДИТЬСЯ З ДУМКАМИ ПАРТІЙНОГО ПРОВОДУ; ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ЗАЙНЯТИ СТАНОВИЩЕ ДО „МЕКАРТИЗМУ"

Вашингтон. — Президент Айзенгавер на черговій конференції в журналістами заявив, що, на його думку, боротьба проти комуністичних впливів в урядах ЗДА буде закінчена до найближчих виборів в листопаді 1954 року. Айзенгавер сказав, що виборчі гасла не видумують окремі одиниці, а формулюється їх згідно з потребами народу. — Президент заявив, що його уряд, згідно з передвиборчими обіцянками, старається очистити урядові установи від комуністів, які туди пролізли. В цій заяві президент розходиться з головою Крайового Комітету Республіканської партії Лінардом В. Голлом, який недавно заявив, що справа боротьби з комунізмом буде головним виборчим гаслом 1954 року. Подібно заявив також генеральний прокуратор Герберт Бравнелл, — кажучи, що справа Вайта — це тільки початок боротьби з комуністичними впливами в уряді, які туди пролізли за попередніх димократичних урядів.

На запит журналістів, що президент думає про заяву Трумана: „Уряд Айзенгавера братається з прихильниками меккартизму", президент відповів, що він не знає, що це таке „меккартизм", і залишає вирішення цього запиту самим журналістам. Журналісти виявили своє невдоволення з того приводу, що директор ФБІ Гувер наводив тільки уривки з документів, зв'язаних з аферою Вайта, і в той спосіб закривав все те, що могло б бути корисне в обороні Вайта. Але президент не дав себе втягнути до цієї справи, заявивши, що в Америці не може вічно тривати атмосфера взаємного страху. В грудні президент матиме нараду з республіканськими провідниками в справі програми праці найближчої сесії Конґресу. Тепер він приготовляє велику промову про оборону країни перед атомовими налетами. Свято Подяки проведе президент із своєю родиною та з родиною свого сина в Авґусті, Джорджія. Його уряд допомагатиме тим фармерам, які, в зв'язку з посухою мають труднощі в плеканні рогатої худоби. Президент побоюється, чи вдасться мати недефіцитовий бюджет в найближчому фінансовому році, що починається 1 липня 1954 року. Федеральний уряд думає про те, що робити, щоб не допустити до обниження в продукції, яке могло б викликати депресію.

НАУКОВЦІ РОЗ'ЯСНЮЮТЬ ПУБЛІЦІ СУТЬ РОСІЇ

УСПІШНІ РАДІО-ТЕЛЕВІЗІЙНІ ВИСТУПИ ПРОФ. СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО, АДМ. МЕНЦА ТА ІНШИХ

Вашингтон. — Проф. Роман Смаль-Стоцький, адмірал Менц, д-р Драсковіч та інші започаткували минулої неділі на форумі Джорджтавнського університету низку радійових і телевізійних виступів, темою яких є: „Що таке Росія", з попередженням, щоб поняття Росії не утотожнювати з поняттям Совєтського Союзу. До участи в дебатах був запрошений теж д-р Сергій Якобсон, але він відмовився, хоч мав на це дозвіл свого зверхника, д-ра Гриффіта, голови відділу законодавчих студій в Конґресовій Бібліотеці. Проф. Смаль-Стоцький в своєму виступі обговорив свою книжку „Національні проблеми Совєтського Союзу", описав — користуючись мапою — всі неросійські національності СССР і полемізував з проф. Якобсоном, звертаючи увагу на такі нісенітниці тверджения в книжці Якобсона „Напруження всередині Совєтського Союзу", як, наприклад, те, що Українська Католицька Церква є відгалуженням російської Православної Церкви. Проф. Стоцький назвав комуністів та імперіялістичних російських емігрантів головним джерелом фальшивих інформацій про Совєтський Союз. Незвичайно добре враження робив на телевізії виступ адмірала Джорджа Менца з Американського Комітету для визволення від большевизму. Адм. Менц говорив про протибольшевицьку боротьбу українського народу, про Українську Повстанську Армію, стверджуючи рівночасно відсутність антибольшевицького резистансу в етнічній Росії. Заклики до єдности большевицької пропаґанди після смерти Сталіна схарактеризував адм. Менц, як доказ свідомости і признання Кремлю, що він не може покликатись на поневолені неросійські народи. П. Драсковіч солідаризувався з твердженням проф. Смаль-Стоцького і адм. Менца щодо життєвої важливости поневолених Москвою неросійських народів для безпеки З'єдинених Держав, звернув увагу на вітальне значення для Америки й вільного світу націоналістичних рухів поневолених Москвою народів та підкреслив, що не тільки комунізм, але в однаковій мірі й російський імперіялізм є ворогом та загрозою для вільного світу. Ця дискусія буде повторена через радіо-телевізійні станції цілої низки інших міст і стейтів.

Почала працювати найсильніша радіовисильня

Арлінгтон, Ваш. — Найсильніша радіовисильня світу, що її збудувала Фльота ЗДА в долині Джім Крік в стейті Вашингтон, передала свою першу передачу до американських кораблів, що знаходяться на всіх водах світу. В цьому зверненні проголошено, що ця радіовисильня досягатиме своїми передачами до підводних човнів у глибині океанів, до тих кораблів, що пливають на водах Льодових океанів, до кораблів і літаків в найдальших закутинах світу. Далі в цій передачі говориться, що нова радіовисильня „буде помостом між американськими кораблями і батьківщиною, що вона буде новою оборонною твердинею Америки". Вже шість мінут після передачі цього звернення почали надходити відзиви від американських кораблів. Перший відізвався бойовий корабель Висконсін, що стоїть на водах коло Японії, а після того голосилися інші кораблі, з усіх морів і океанів. Ця нова станція коштувала 14,000,000 долярів, вона має силу 1,200,000 ватів, і є 22 рази сильніша від усіх комерційних станцій, і більш як два рази сильніша від найсильнішої дотепер військової радіостанції. Досі невідомо, чи між тими кораблями, які відповідали на звернення цієї станції, були й підводні човни, що находилися під водою, але адмірал В. П. Аммон заявив, що ця радіостанція може доходити і до тиж частин фльоти, які перебувають під водою. „Ми мусимо мати можливість, казав адмірал, мати зв'язок не тільки з кораблями, що на водах, але також і з тими підводними човнами, що перебувають під водою".

ВИЗВОЛЕННЯ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ — НОВА ПОЛІТИЧНА „ДОКТРИНА ДОЛЛЕСА"

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР СФОРМУЛУВАВ ЗАСАДУ АМЕРИКАНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ; ВІН ВВАЖАЄ, ЩО СОВЄТИ БОЯТЬСЯ РОЗМОВ ІЗ ЗАХОДОМ В ЕВРОПЕЙСЬКИХ СПРАВАХ

Державний секретар Джан Фостер Доллес (зліва) стискає руку голові Конґресу Індустріяльних Робітників, Волтерові Рутерові, який привітав його на конвенції КІО в Клівленді, на якій державний секретар проголосив нову доктрину американської закордонної політики. Збоку приглядається привітові Джекоб С. Потофскі, голова важливої юнії Об'єднаних Одягових Робітників, що є членом КІО.

Клівленд, Ог. — З'єдинені Держави Америки ніколи не погодяться зі станом, базованим на поневоленні й завоюваннях, і зокрема ніколи не зроблять того, що „могло б виглядати на моральну апробату влади Кремля над п'ятнадцяти колись вільними націями" та не будуть торгуватись з їхніми гнобителями, що потверджувало б їхнє поневолення" — заявив минулої середи державний секретар Джан Фостер Доллес, промовляючи на конвенції Конґресу Індустріяльних Робітників у Клівленді. Навпаки, — твердив він, — ми повинні кидати головне світло на великі користі волі і цим заохочувати уярмлені народи внутрі „поневоленого фронту" до змагань за власну волю в надійному сподіванні, що совєтська рабовласницька система, яка поводиться з людьми як з „домашніми звірятами", засуджена на остаточний розвал. Доллес заявив виразно, що він не має на думці передчасних революцій та насильства, чого могли б собі бажати большевики для формального виправдання їхньої політики терору і народовбивства, а тільки „ненасильний спротив". Американську закордонно-визвольну політику Доллес з'ясував в таких трьох пунктах: „Поперше — ми підтримуємо самоуправління більше, ніж це могло б назовні видаватися; друге — там, де ми виявляємо здержливість, то робимо це з оправданого переконання, що передчасна акція на ділі не принесла б незалежности, але могла б перетворитися в неволю, гіршу, від теперішньої залежности; потрете — ми насторожені на можливість, що комуністична загроза могла б бути використана на виправдання проволоки, де не має достаточних причин на проволоку". Американську визвольну політику Доллес застосовує не тільки до Совєтського Союзу, але й до всього світу, де тільки така політика може бути актуальна. Він твердив: „Є добрі і достаточні причини, чому З'єдинені Держави в Об'єднаних Націях та всюди інде бажають виявити єдність зі своїми західними союзниками. Але ми не забули, що ми були першою колонією, яка здобула незалежність. І тому ми не дали непідписаного чека жадній з колоніяльних держав". Голова КІО, Волтер Рутер, доповнив визвольні твердження Доллеса заявою, що „ми віримо й ми повинні це голосно сказати, що боротьба за мир і боротьба за волю мусить бути нерозривно зв'язана з боротьбою за соціяльну справедливість в світі". Секретар Доллес зі свого боку виявив переконання, що Москва замикає двері до будь-яких розмов із західніми державами, бо вона боїться тих розмов, щоб не підважити ними своєї рабовласницької системи. Тому то вони опинились в дипломатичній дефензиві, а моральну й політичну офензиву перебрав Захід. Американська преса, коментуючи виступ Доллеса, називає його твердження „доктриною Доллеса" і приділяє їй в міжнародній політиці таке значення, як мала колись „доктрина Монро", „доктрина Стимсона" і в останньому „доктрина Трумана". В основу тієї доктрини входить американська визвольна політика, яка в теперішній стадії обмежується ще до того, що відмовляє будьякої апробати, або того, що могло б виглядати на будь-яку апробату совєтських завоювань та совєтського панування над поневоленими народами.

НІМЦІ ЗАНЕПОКОЄНІ МОЖЛИВІСТЮ ЗМЕНШЕННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК

Бонн. — Не зважаючи на офіційні заперечення збоку різних найвищих американських державних чинників, серед німців все ще кружляє поголоска про недалеке частинне відкликання американських військ з Европи, що викликає в Німеччині велике занепокоєння. Західньо-німецький канцлер висловив свою журбу з цього приводу, заявивши у промові в роковини перемир'я з першої світової війни, що зменшення чисельности американських військ в Европі було б в очах Совєтів успіхом їхньої політики, як відворот Америки з загрожених комунізмом теренів. Але шеф об'єднаних американських штабів адмірал Радфорд, як також головний командувач військ НАТО ген. Ґрунтер запевнили канцлера Аденауера, що Америка не думає відкликати свої війська з Европи. Це заспокоїло канцлера та його військових дорадників, але не припинило пліток, які погано відбиваються на політичних настроях.

Роззброєння Японії було помилкою — стверджує Р. М. Ніксон

Токіо. — Віце-президент Ричард М. Ніксон виголосив велику промову, в якій стверджив, що З'єдинені Держави зробили в 1946 році велику помилку, наказавши Японії жити без армії і фльоти. „Ми фальшиво сприймали заміри совєтських лідерів, — казав Ніксон. — Ми вірили в мир, ми вірили в роззброєння. Ми думали в 1946 році, що роззброєння є річчю правильною. Чому воно не є правильне в 1953 році? Тому, що грозить небезпека від комуністичних держав і що ця загроза зосереджена в Москві. Коли б не було комуністичної небезпеки, то вільний світ міг би жити в мирі". Віце-президент промовляв перед 700 найвищими японськими достойниками, міністрами, політиками, фінансістами, промисловцями і науковцями. У своїй промові Ніксон торкнувся всіх найважливіших проблем Японії: ремілітаризації, місця Японії у вільному світі, американсько-японських взаємин, міжнародної торгівлі і митних бар'єрів, як також корейсько-японських взаємин. Ніксон заспокоював японців, що нічого журитися редукцією американського військового бюджету. Мовляв, до кінця 1955 року Америка все одно матиме більше літаків, як їх мала б, коли б залишилась при владі попередня американська адміністрація. Америка мусить зберегти не тільки військову, але й економічну силу, бо розрахунок Москви такий, щоб знищити вільний світ його виснаженням на військові видатки, наслідком чого прийшло б фінансове заломання. Ніксон характеризував Японію, як „головну фортецю оборони Азії". Коли б впала Японія, то впала б уся Азія. Тому Ніксон поручив японцям перевести відбудову своєї армії.

Три західні великодержави пропонують висловити догану Ізраїлеві

Об'єднані Нації, Н. Й. — З'єдинені Держави, Британія і Франція оприлюднили резолюцію, що її вони зголосили в Раді Безпеки Об'єднаних Націй у зв'язку з жидівсько-арабськими відносинами. У цій резолюції стверджується, що напад жидівських військовиків на прикордонне йорданське містечко Кібія, під час якого згинули 53 особи, був „відплатною акцією, переведеною військами Ізраїлю", і що та акція „може тільки зменшити шанси мирової злагоди, якої мають шукати обидві сторони згідно з чартером Об'єднаних Націй". Резолюція висловлює Ізраїлеві за той напад на Кібію „глибоку догану" і наказує стримуватися в майбутньому від подібних випадів. Водночас резолюція поручає Ізраїлеві і Йорданії налагодити сусідські взаємини, щоб недопустити до прикордонних інцидентів, але не говорить нічого про безпосередні жидівсько-арабські переговори для полагодження цілости жидівсько-арабського конфлікту.

Секретар скарбу Снайдер іменував Ґлессера, запідозрілого в шпигунстві

Вашингтон. — Сенатська Підкомісія Внутрішньої Безпеки, яку очолює сенатор Дженнер, виявила, що бувший секретар скарбу Джан В. Снайдер іменував 1946 року Гаролда Ґлессера на вище становище в департаменті скарбу, хоч ФБІ повідомило його раніше, що Ґлессер запідозрений у шпигунській афері, до якої належав і Геррі Декстер Вайт. Коли Ґлессер сам зрезиґнував 1947 р. з свого становища, Снайдер похвалив його в листі до майбутнього урядовця в департаменті скарбу Г. Л. Мурі. Снайдер потвердив цю свою похвалу Ґлессерові 1948 року, коли панна Елизабет Бентлі, яка призналась до шпигунства, обвинувачала Ґлессера перед Сенатською Слідчою Комісією. Сенатська Підкомісія телеграфічно просила Снайдера на свідка, але він відмовився негайно прибути до Вашінґтону, кажучи, що не може з'явитися на визначений комісією час, бо має полагодити багато приватних справ.

Мічелл обіцяє зміну закону Тефта-Гартлі

Клівленд, Огайо. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл виголосив свою першу промову на зборах Конґресу Індустріяльних Організацій, в якій заявив, що республіканський уряд плянує зміни в робітничому законі Тефта-Гартлі. Промовляючи до 700 делеґатів КІО, які репрезентують 4,500,000 зорганізованих робітників, він сказав: „Я вірю, що більшість членів Конґресу на найближчій сесії прийме ті зміни в законі, які запропонує президент Айзенгавер". Між іншим, Мічелл повідомив про те, що уряд поставить внесок на підвищення теперішньої обов'язкової найнижчої платні, яка становить 75 центів за годину. Секретар праці твердив, що уряд хоче відноситися чесно до тих робітничих мас, які під час останніх виборів виявили своє невдоволення з попередніх демократичних урядів, Рузвелта і Трумана. Тільки незначна частина делеґатів оплескувала промову Мічелла, і тільки четверта їх частина встала, коли появився Мічелл (вставанням вітають збори запрошених промовців-гостей). Також холодно вітали державного секретаря Джана Фостера Доллеса, який промовляв на зборах КІО. Доллес заявив, що Совєти не хочуть зустрічатися з представниками вільного світу не тому, що вони сильні, а тому, що почувають себе слабими. Совєти не хочуть визнати, що поза Совєтським Союзом панує більша воля і добробут, і тому видвигають справу комуністичного Китаю, щоб не допустити до розмов із вільним світом.

Індійці пересварились з комуністами у справі полонених

Панмунджом. — Між індійцями і комуністами виявилась така принципова розбіжність поглядів на справу „переконування" полонених неповоротців, що голова Невтральної Комісії не бачить можливости порозуміння. Процедура „переконування" зовсім припинилася, комуністи не настоюють на її продовжуванні, а індійці не заповідають дальших зустрічей. Індійці оскаржують комуністів, що вони зламали виготовлений Невтральною Комісією реґулямін, згідно з яким щоденно мали зустрічатися з „переконувачами" найменше 500 полонених. Наслідком безконечного продовжування розмов з окремими полоненими і затягування процедури „переконування" щораз новими вимогами комуністів, в другій половині листопада залишається ще 20,000 полонених, з якими комуністи ще не зустрічались. Індійці знову висувають свій давній плян, згідно з яким сама Невтральна Комісія, без участи китайських і північно-корейських комуністів, перепитала б усіх полонених, хто з них хоче репатріюватись. Тому, що досі 97% „переконуваних" полонених відмовились рішуче від репатріяції, чим сильно скомпромітували комуністів, ці останні втратили інтерес до дальших зустрічей з неповоротцями. — Канада і Англія зголосили свою повну солідарність із становищем ЗДА, що всі полонені, які до 22 січня не вернулись додому і долі яких не вирішила політична конференція, мають вийти на волю. Ця справа вирішиться ймовірно і на Об'єднаних Націях.

Джозеф Райен зрезиґнував із становища голови Міжнародної Спілки Вантажників

Филаделфія, Па. — Джозеф П. Райен зрезиґнував із становища голови Міжнародної Спілки Вантажників. Він має 69 років життя, головував у цій спілці впродовж 25 років, і діставав 20,000 долярів річної платні. Хоч він був „досмертним" головою цієї спілки, але мусів залишити свій пост, бо в зв'язку з його особою спілка від довшого часу має багато клопотів. Райен обвинувачений у розтраті десятків тисяч долярів, що були власністю спілки. Закидали йому, що до спілки допустив злочинні елементи, через що АФП позбавила членства Міжнародну Спілку Вантажників. Райен заявив, що резиґнує для того, щоб не спричиняти клопотів цій робітничій організації. Конвенція однодушно признала Райенові право на емеритуру, визначивши йому 10,000 долярів річної пенсії. Наступником Райена вибрано Вільяма Бредлі, який переміг кількох інших кандидатів.

Вікс змушений залишити провідне становище

Олбані, Н. Й. — Між провідними республіканськими політиками Нюйоркського стейту довший час велася боротьба за особу стейтового сенатора Артура Г. Вікса, який був одночасно провідником республіканської більшости та заступником губернатора Томаса Дюї. Виявилося, що сен. Вікс кілька разів відвідував Джозефа Фея, який відбував кару ра те, що змушував робітників давати собі хабарі, займаючи визначне становище в робітничому русі. Довідавшись про візити Вікса до Сінґ Сінґу губернатор Дюї зажадав його резиґнації. Але Вікс мав сильні впливи між республіканськими сенаторами в Олбані, і вони не хотіли ухвалою більшости змусити Вікса до резиґнації. Сенат плянував закінчити сесію, щоб Вікс мав можливість гоноровo зрезиґнувати. Та губернатор Дюї загрозив, що скличе додаткову сесію Сенату впродовж 48 годин після відрочення теперішньої сесії. Внаслідок такого становища губернатора Дюї Вікс мусів зрезиґнувати з становища провідника сенатської більшости і заступника губернатора. Місце Вікса зайняв сенатор із Боффало Волтер Магоні.

Англійські промисловці їдуть до Москви

Лондон. — 30 до 40 англійських бизнесменів плянують подорож до Совєтів наприкінці цього місяця з метою пожвавити англійсько-совєтські торговельні взаємини. Вони спершу хотіли були їхати туди під протекторатом Британської Ради для підтримування міжнародної торгівлі, але стримались від опіки цієї організації після того, як міністер закордонних справ Іден назвав її комуністичною. Вони зорганізувались, як приватна група і звернулись за порадою та протекцією до державної англійської Торговельної Дирекції. Ця остання погодилась, заявивши, що англійський уряд сприяє в збільшуванні міжнародної торгівлі нестратегічними товарами.

В АМЕРИЦІ

● **Канадійська** преса високо оцінює значення візити президента Айзенгавера до Канади. Пишучи з деякої часової віддалі, преса твердить, що ця візита заспокоїла канадійців, хоч вони знають, що американський президент не може керувати політикою Конґресу, як це робить прем'єр Канади. Тому Айзенгавер не міг робити надто великих особистих обіцянок у справі пожвавлення канадійсько-американської торгівлі.

● **КІО домагається,** щоб американський уряд підтримував у вільних закордонних країнах професійні робітничі організації, бо ті орґанізації — це найкраща зброя проти комунізму, і де вони сильні, там слабий комунізм.

● **Арґентинський уряд** зніс заборону на ввіз американських магазинів. Тижневик „Таймс" можна продавати в Арґентині після п'ятирічної заборони. Інші магазини заборонені були в Арґентині по два або по одному рокові.

● **Дружина кубинського президента** Марта Ф. де Батіста, яка є головою кубинського Червоного Хреста, прибула на однотижневий побут до ЗДА, щоб тут вивчати харитативну працю Американського Червоного Хреста. Вона запрошена на чай у пані Айзенгаверової, якій передасть Великий Хрест Чести і Заслуги від Кубинської республіки.

● **Чарлз Т. Тітман,** бувший урядовець-правник у Податковому Бюрі заявив, що покійний Геррі Декстер Вайт запроєктував був строгий закон, згідно з яким мали конфіскувати німецьку власність після закінчення війни, бо в той спосіб хотів кинути Німеччину й Японію в обійми комуністів.

● **Збори професорів** Колумбійського каледжу гостро заявилися проти слідчих комісій Конґресу, які провірюють комуністичні впливи в шкільництві. Збори вважають, що такі слідства „непотрібні і шкідливі".

В СВІТІ

● **Головний командувач** американських військ в Европі, генерал Вілліям Годж вперше в останніх кількох роках зголосився на куртуазійну візиту до совєтського командувача військ у східній Німеччині, генерала Гречка. Відвідини відбулися у домі Гречка на південний схід від Берліну і тривали рівно 15 хвилин.

● **МекДаффі,** нюйоркський адвокат, який перебуває на відвідинах у Москві, дістав від совєтського уряду дозвіл на 3-тижневу подорож по Совєтському Союзі. Він цікавиться головно Казахстаном і Грузією.

● **Гастон Домінічі,** — 77-літній французький селянин, заперечує, що він був убивником англійської родини Друммондів, яка перебувала на феріях у Франції. Домінічі каже, що він признався, стероризований поліцією, а його син каже, що він оскаржив свого батька після того, як поліція переслухувала його протягом 36 годин, не даючи ні їсти, ні пити. Поліція заявляє, що має такі тверді докази вини Домінічі, що його відкликання первісних зізнань не грає ролі.

● **Не вважаючи на всі зусилля** англійців здушити терористичний рух Мав-Мав в африканській колонії Кенія, цей рух триває далі. В останніх 24 годинах знову вбито двох білих і ранено чотирьох. Впродовж останнього року згинули з рук Мав-Мав 22 білі.

● **Комуністичні партизани** в Індо-Китаї користувались малим островом на Червоній Ріці, за яких 25 миль на північний захід від Ганой, як базою для маґазинування одержуваних з червоного Китаю військових матеріялів і пересилали його далі вглиб краю, комуністичним партизанам. Французи зробили рейд на острів і вбили 69 комуністів.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сиві і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОТРІБНИЙ ПОМІСТ

Докладаючи багато зусиль для злагіднення й вирівняння всіляких внутрішніх партійно-політичних суперечностей і розбіжностей в наших громадах, турбуючись при цьому й партійно-політичними суперечностями між українцями в інших країнах, наша суспільність від деякого часу майже не звертає уваги і не клопочеться одною з найважливіших власних проблем: вдержанням при українстві та використанням великого потенціялу дорослої, вже тут народженої ґенерації.

Спочатку, під час і безпосередньо після масового приїзду нашої нової іміґрації, ця проблема майже не сходила зі шпальт наших газет та з порядку громадських турбот. Сьогодні вона майже забута, хоч далеко не полагоджена і, найважніше, не полагоджена позитивно. Спочатку були ще ширші спроби нав'язати відповідний контакт та відповідну співпрацю тут народженої й новоприбулої молодих наших ґенерацій. Були відповідні спроби й заходи з обидвох боків, але вони не дали бажаного результату, за виїмком словних виявів доброї волі та бажань. Тут народжені, організаційно згуртовані головно в Лізі Української Молоді Північної Америки, Українсько-Американських Ветеранах та майже неактивному Товаристві Професіоналістів, після перших безуспішних спроб „змішатися" з новоприбулою молоддю, залишились в своїх ґеттах, а новоприбула молодь, зорганізована в СУМА, ОДУМ'і, Пласті та деяких інших організаціях, перебуває в своїх. Співпраця обмежується до принагідних привітів на зборах, дармащо найконкретнішим виявом доброї волі для взаємного порозуміння і співпраці була навіть створена Рада Молоді Північної Америки.

Це є загальний стан, хоч і трапляються позитивні виїмки. В кожному разі, з кожним роком спостерігається все більше відчуження цих молодих наших ґенерацій, і всі надії нашого суспільства на те, що тут народжена ґенерація під впливом новоприбулих більше вукраїнізується, а новоприбула краще достосується до нових обставин, досі не виправдалися. З тут народженої ґенерації все ще тільки одиниці беруть участь в загальному народному житті й ним інтересуються, а з новоприбулих також тільки одиниці увійшли в життя тут народженої ґенерації.

Такий стан можна було б вияснити всілякими більше або менше оправданими причинами, але це ситуації не змінить, бо на ці причини вже не раз вказувано. Одне можна ствердити: до тіснішого співжиття і співпраці між тут народженою і новоприбулою молодими українськими ґенераціями не пощастить довести будь-якими заходами „згори", бо вони вже завели. Єдине, що залишається робити — це пробувати на місцях та індивідуально.

Досі вже практично стверджено, що найкращим помостом для порозуміння, співпраці, а то й „злиття" обидвох ґенерацій, про які мова, залишається культурна і товариська діяльність. В поодиноких громадах найкращою базою для такого помосту є місцеві хори та всілякі товариські імпрези. Хорові гуртки в поодиноких громадах сьогодні залишились ще чи не одиноким місцем зустрічі тих наших „двох світів", американського й українського, і їх треба за всяку ціну та всіми силами разбудовувати. Не менш важливим тереном такої зустрічі можуть бути товариські імпрези. В поодиноких громадах існують клюби і товариства тут народженої молоді. Вони існують, зокрема, при наших церквах, влаштовуючи товариські танці, вечірки і т. п., подібно, як це роблять принагідно й організації новоприбулої молоді. Є більше, ніж вказане, щоб на такі імпрези „місцевих" ходили новоприбулі, нав'язували там знайомства та притягали нових знайомих на свої імпрези.

Таких і подібних можливостей є багато і їх, при відповідному такті та взаємному вирозумінні, можна використати для спільного добра. Це все мав на увазі й Метрополітальний Ювілейний Комітет УНСоюзу, що в підготові великої культурної імпрези з нагоди 60-річчя УНС, яка має відбутися в Карнеґі Гол 16-го травня наступного року, плянує „змішати" всі наші ґенерації, як в підготові імпрези, так і її виконанні. Треба сподіватись, що Комітет в такому його шляхетному замірі матиме всю можливу підтримку збоку нашого громадського загалу.

Оттавська програма

Після зустрічі з президентом Мехіка над Ріо Ґранде минулого місяця, президент Двайт Д. Айзенгавер поїхав минулого тижня на державні відвідини до столиці Канади, Оттави, а з початком наступного місяця має відбути конференцію з прем'єрами Великобританії й Франції на островах Бермудах. Ці зустрічі вказують, що приготовляється якась важлива справа, осередком якої став Вашинґтон, як столиця З'єдинених Держав.

Відвідини Айзенгавера в Оттаві — це тільки звичайне підтвердження давньої дружби між обома північно-американськими сусідами. Одначе перша державна візита нового президента Америки відбулася серед дещо відмінних відносин, ніж відвідини попередніх президентів. Це пізнати з того, що ще перед виїздом Айзенгавера з Вашинґтону до Оттави Канада й ЗДА *погодилися на створення* двох важливих спільних комісій, до яких входять представники найвищої ранґи обох держав, члени кабінетів, між якими знаходяться міністри закордонних справ. Одна комісія має займатися управильненням бизнесово-торговельних стосунків, збираючись кожного року на наради — раз у Вашинґтоні, другий раз в Оттаві; друга комісія має довести до повного *порозуміння* між обома країнами в справі побудови частини каналу між Канадою й З'єдиненими Державами, щоб при його допомозі викінчити давно проєктовану сполуку Великих Озер з Атлантійським *океаном* через ріку св. Лаврентія. Тому, що, крім економічного значення, цей канал матиме важливе значення для спільної оборони північної частини Західньої півкулі, діяльність цієї комісії *охоплює* далекосяжну третю справу, тобто справу повної оборони країн.

Виходячи з такого становища, деякі газети вже тепер називають „Оттавською програмою" порозуміння, викінчене відвідинами президента Айзенгавера в Канаді. Ці відвідини тривали два дні, тобто 13 і 14 листопада. Крім звичайних в такому випадку парад, відвідини позначилися промовою Айзенгавера на спільному засіданні обох палат канадійського парляменту й конференцією з прем'єром Лораном та його кабінетом в другому дні побуту. Після того проголошено урядовий канадійсько-стейтський комунікат, в якому стверджено, що під час державної візити президента Айзенгавера „прем'єр Канади й кабінет мали нагоду перевести неформальну дискусію у справах, що заторкують взаємні інтереси ЗДА й Канади". Далі сказано: „Прийшло до обміну поглядів про найновіший розвиток в світовому положенні і про способи, що могли б довести до злагіднення поточної міжнародної натуги... Обговорюючи засоби для посилення безпеки вільного світу, кладено велику вагу на збірні постанови Організації Північно-Атлантійського Пакту, включаючи спеціяльну відповідальність З'єдинених Держав і Канади за побудову оборонних споруд на цьому континенті". Комунікат закінчується такими словами:

„Розпорядки для співпраці, які виявилися задовільними впродовж цілих років, становлять сильну основу, на якій можна буде продовжувати дружні стосунки між Канадою й З'єдиненими Державами в справах спільної оборони".

Оце кладення натиску в комунікаті на спільну оборону зв'язують газетні кореспонденти з найновішими посуненнями й енунціяціями Совєтів у відношенні до Західнього Світу. Деякі кореспонденти відверто пишуть, що президент Айзенгавер бажав скріпити себе відновленням к а н а дійсько-стейтської приязни, поки поїде на конференцію з прем'єром Англії, сер Винстоном Черчилом та прем'єром Франції, Йосипом Ланієлем.

Загалом голоси преси такі, що підготова до спільної оборони обох країн, як і цілої Західньої півкулі, мусить охоплювати „злібералізування" економічних стосунків між обома країнами до тієї міри, щоб одна країна не відчувала економічної нижчости в порівнянні з своїм сусідом.

Конференцію з канадійським кабінетом вияснюють політичні знавці як порозуміння для посилення технічної підготови до оборони з уваги на можливість нападу ворога новими родами зброї, що включають вже можливість використання не тільки атомової, але й водневої бомби. Простір оборони охоплює Північну Америку, як цілість, разом з Аляскою й Ґренляндією.

П р е з и д е н т Айзенгавер ствердив у своїй промові, що „Америка віддавна дивиться на Канаду як на заборону Британської Спілки Народів. І як жадні підступи або заманювання Совєтів не зможуть розбити Британського Комонвелту, так ніщо не зможе захитати канадійсько-американської спілки" — заявив президент.

Анатоль Курдидик

Протиукраїнська провокація червоних в Канаді

Торонто, Канада. — Кілька днів тому Спілка Визволення України в Торонті, яка зорганізувалася весною ц. р. та намагається нав'язати до світлих традицій розгромленої в Україні 1930 року СВУ, розіслала ряд листів до англомовної преси з протестом та вияснюваннями у справі чергової комуністичної провокації супроти українців і зокрема супроти самої Спілки.

Річ в тому, що в Канаді від деякого часу комуністи пожвавили роботу і, програвши в недавніх виборах до всеканадійського парляменту без решти всі свої 100 кандидатур, намагаються доказати Москві свою уже не активність, а хоч приявність в цій країні. Для цього, як не можна краще, використано недавню заяву Черчила про можливість наладнання мирних взаємин з Москвою шляхом переговорів і з цих переговорів зроблено льозунґ у великій і галасливій, — до речі покищо тільки в комунізуючій пресі! — кампанії за мир, „кенедієн рілі оф піс", як вони кажуть. Головну ролю в цій кампанії грає відомий Джеймс Ендикат, якому в Канаді дозволяють плюгавити таки ж Канаду, який у свій час був речником обвинувачення альянтів в бактеріологічній війні, фотографувався в моменті, коли кліщами підносить якогось павука, нібито скиненого американцями в Північній Кореї з літака, і який за це опльовування своєї ж батьківщини дістав пост голови комуністичного Канадійського Конґресу Миру і — як слід доброму вислужникові — 25,000 долярів нагороди миру товариша Сталіна в Москві. По нагороду Ендикат їздив особисто до Кремлю, а приїхавши звідси з набитим кривавими долярами портфелем, став пропаґатором переговорів і навіть заповів великий плебісцит в Канаді на тему: переговори чи війну хочете? Одного дня в кожну хату підкинено в Торонті летючки з запрошенням до такого волевияву, при чому заповіджено, що хтось зголоситься по залучену картку, яку треба виповнити і... я чекаю вже третій тиждень, чекають мої господарі, чекають мої знайомі. Ми цікаві поговорити з панком, що прийде по ті анкети і послухати його арґументів на запит, чи він не має кращої роботи, як агітувати за Москвою.

Та мабуть і Ендикат і його „приятелі миру" самі переконалися в безнадійності свого задуму. Галас довкола „Піс Релі" нагло втих, комуністична „Трибюн" сама призналася, що дістала аж... 575 прихильних відповідей (на мільйон населення Торонта!) і треба було щось робити, бо Москва задурно грошей не дає. Отже Ендикат скликав на 28 вересня ц. р. у великій залі Мессей Голу „віче" і почав вияснювати „темним" канадійцям, що одинокий ворог миру — це ЗДА. Українці, зокрема, члени Спілки Визволення України давно слідкували за провокацією. Молодші члени цієї організації з масою відповідних англомовних летючок вибралися на віче, зайняли перший ряд на ґалерії і в момент найбільшого розпалу кремлівського „апостола миру" засипали залю снігом летючок і спокійно вийшли. Біля дверей зчинилася невелика суматоха з енкаведівською боївкою — і на тому й кінець. Правда, під будинком Мессей Голу та в прилеглій частині найбільшого Йонґстріту носили члени СВУ мистецьку карикатуру з англійським написом: „Канадійський юда продає свою батьківщину за 50,000 долярів". Прохожі спинялися й дискутували про неї. А ввечері вся торонтська преса мала сенсацію, при чому велети „Телеґрам" та „Ґловб енд Мейл" виразно зайняли прихильне становище до такої культурної, прийнятої в західньому світі і здорової демонстрації.

Два дні після цього комуністичного збіговиська, про яке преса була б мабуть не згадала, якби не українська демонстрація, Ендикат забажав стати мучеником. В домі у нього зібралося кільканадцять жінок, серед них — комунофільська преса спеціяльно підкреслює це — дві вагітні, і всі вони, як реляціонує ця преса, „обговорювали справу миру". Наперед знаючи про „мучеництво", всі вони сфотографувалися в сальоні свого майстра. І от раптом з бокових дверей всувається в кімнату білий їдкий і смердючий дим. Благородні дівиці, захисниці миру, починають чхати і кашляти. Ендикат викликає пожежну сторожу, яка знаходить під двома з трьох дверей будинку дві пляшечки з якоюсь хемікалією, що звітрювалася і чаділа прикрим смородом.

„Мучениці миру" спокійно розійшлися, а наступного дня Ендикат пішов до мейора міста Лампорта і зажадав охорони для себе і свого дому, заявивши, що ввечері після демонстрації якісь люди ішли за ним і викрикували погрози. Черговою ночі, сказав він, хтось обкидав його дім гнилими яйцями, і нарешті з обуренням ствердив, що це все — „фашистівські недобитки", зокрема ж ті із Спілки Визволення України, які наїхали до Канади, не дають спокійним та чесним громадянам жити і готуються підпалювати доми, в яких вагітні жінки радять над світовим миром. Це ті самі люди, сказав Ендикат, які два роки тому підклали „бомбу" (до речі, примітивну пушку з консерви із порохом, що відвалив вічко!) в Товаристві Українських Канадців, коли там була... дитяча забава! Ніби на потиснення ґудзика до управи міста прийшла „делеґація" з того ж Товариства Українських Канадців (відомої всім комуністичної прибудівки, якої цураються всі чесні українці), щоб заявити своє обурення і співчуття Ендикатові. І знову дісталося новоприбулим українцям та ... Спілці Визволення України, що під час вибуху згаданої „бомби" навіть ще не існувала. Комуністична англомовна „Трибюн", московське підбрехайло „Вестнік" і україномовне „Українське Життя" почали рвати на собі ризи, поміщувати Ендиката у світлинах, як він показує пальцем на якусь пляму на порозі свого дому, валити громи на всіх, крім себе. А тон! „Українське Життя" одну із своїх статтей починає так: „Фашистські бандити, ненависники миру і людства, підкрались пізно ввечері"... і т. д., у відомому нам усім стилі. Словом, рятуйте, люди, фашисти із Спілки Визволення України тероризують Канаду і її спокійних громадян, які нічого не хочуть, тільки миру!..

Провокація шита грубими нитками. Невдачу „Піс Релі" треба чимсь виправдати, треба пустити блахмана в очі, дати сенсацію і зробити мучеників. Вже не згадуємо про те, що сусіди Ендиката, які англійським звичаєм сидять допізна на верандах, на допитах заявили, що не бачили нікого на вулиці під час „пожежі". Також старшини пожежної сторожі ніякої ні пожежі, ні навіть загрози її не ствердили.

Спілка Визволення України виявила в листах до видатних громадян-англійців, до управи міста та до преси всю цю провокацію. Вона не заперечує, що її члени демонстрували на „вічу" в справі „миру", але спростовує всю хитро придуману затію п'ятої колонни і логічно виясняє одну і ту саму методу, за якої діють комуністи в Кореї, в Об'єднаних Націях, в підбитих Москвою країнах і врешті в Канаді. Водночас Спілка дякує тій канадійській пресі, яка правильно насвітлила подію в Мессей Голі, а опісля „мучеництво" Ендиката, сталінського лавреата миру, що з Москви за свої „труди" дістав 25,000 долярів.

Провокація і цим разом не вдалася. Гадаємо, що не вдасться і на майбутнє. Цими днями сотки українців дістали перші громадянські папери. Незабаром дістануть ще сотки. Як канадійські громадяни, ми демократичними засобами подбаємо, щоб просунену з Москви — в нашу тепер уже Канаду! — голову червоної гидри розчавити і не дозволимо їй зробити тут те, що вона зробила в Україні!

М. Д. БАЧИН

В СССР стало ліпше жити...

(Репортаж з преси)

Заінтересовання американської преси СССР велике. По спортовій засаді: пізнай свого противника. Але знаємо з російського поета Тютчева, що „Росію розумом не змірити, в Росію треба лише вірити..." Цей репортаж з журналу „Лук" торкається філософічної теми: Як американець старається збагнути Московщину.

„Чудово бути вдома!" — сказав кореспондент „Юнайтед Прес" Еді Джілмор, повернувши по 11 роках до Ню Йорку з дружиною, московкою і двома дітьми. Один з тих, що чекали роками на дозвіл взяти зі собою російську жінку поза кордони СССР. Діти, говорять лише по-російськи.

— „Всі мої земляки дуже чемні до нас. Може тому, що моя дружина дуже гарна. Але в Росії власні її земляки не були привітні до нас. Щойно коли дозволили нам вільно їздити по країні (бо був час, коли чужинцям було це строго заборонено), тоді ми зустрічали ввічливих людей". —

Вліті панство Джілмори виїжджали на село, на „дачу". Їхні сусіди жили там стало, цілий рік. В тих, що держали птицю, вони купували яйця, а в тих, що мали корову, — свіже молоко. Стали добрими знайомими. Один сусід сказав якось: — „Надіюся, що не буде нової війни. Іноді, як кошмарний сон, сниться минула війна. Тоді американці були по нашій стороні. В майбутній війні будете йти проти нас. Це буде страшне!" — Так думає звичайна сіра людина. Зрештою, тяжко чужинцеві визнаватися між москалями в тому, що бачить і чує, бо не можна мати безпосереднього зв'язку з народом. Та й хто стане балакати?..

Клопоти з автом

Пан Джілмор мусів держати шофера, бо не міг дістати дозволу на керування автом, хоч має американський, і добре говорить по-російськи. Чужинець мусить платити шоферові 125 долярів тижнево. Ґазоліна раціонована, як все в СССР. Отже треба мати книжку з квитками. За них можна дістати бензину в кожній ґазоліновій стації. Коли використаєте всі квитки, можете завжди купити ґазоліну на чорному ринку. Це — не таємниця.

Які ціни?

По девальвації офіціяльний курс визначено 4 рублі за доляра. Високий міністеріяльний урядовець так роз'яснював американському амбасадорові дороженечу в СССР: „Коли в Москві тузінь яєць коштує 5 долярів, а у вас лише 90 центів, то все ж таки був колись час, що і у вас вони коштували 25 центів". Це типовий російський арґумент, який західню людину бентежить. В СССР стало жити ліпше. Є досить харчів і речей першої потреби. Властиво, ще тільки в столиці, бо те, що має Москва, того на провінції навіть не бачать. Вироби гіршої якости, як американські і коштують дорожче, але можна їх дістати. Пані Тамара каже, що готова суконка коштує $65, а коли дати зробити у кравця на міру, то сто долярів. Жіночі черевики на високих закаблуках можна купити за $35, а робочі — за $15. Спідня жіноча білизна завжди бавовняна, квітчаста або лише синя і пурпурова. Між розвішаною, випраною, вона бачила не раз зелену, червону і жовту. Воловина продається в Москві $2,10 за фунт, в державних склепах, а на вільному ринку $2,90. Перші полуниці коштували $5,54, але доходять до $1 за фунт. Сто долярів на тиждень видавала на харчі. Кухарка діставала $50 місячно, а покоївка $45.

Клясові різниці

Пан Джілмор роз'яснює, що в СССР вже існують великі клясові різниці, які кожен може легко зауважити. Друкарка на писальній машинці одержує $150 місячно, а добра секретарка — до 200. Завідувач меблевого складу дістає $500 місячно. Один його знайомий жив з дружиною і двома дітьми в одній кімнаті, мав радіо і телевізію, а всі члени родини мали добрі черевики. Це є доказом великого добробуту. Директор фабрики дістає 5—7 тисяч дол. місячно. Державні міністри, депутати мають ще вищу платню, їздять чудовими автами, мають шоферів, оплачуваних державою. Знав одного депутата, що мав два авта і трьох шоферів. Відомі письменники заробляють до 12 тис. долярів місячно. Знав співака, що заробляв до 25 тисяч дол. на місяць. Учені заробляють багато, мають гарні мешкання, добрі лябораторії та літні, відпочинкові віллі. Але вони зобов'язані продукувати. Високу платню дістають інженери, військові, мистці і партійні керівники. Дехто в СССР багатий а дехто бідний, всі це знають і називають їх цими назвами — бідний і багатий. І ніхто не бачить в цьому нічого дивного.

Національний напій

Пані Тамара каже, що в Росії п'ють чай і вино і ніколи не побачите п'яної московки. Пан Джілмор твердить, що головна дійсна відживa москалів — це суп і чорний хліб. Москалі люблять випити, але їх національний напій „водка" коштує $6 за кварту (24 рублі!). Можна дістати пиво за 50-75 центів пляшка, але в Росії

(Закінчення на стор. 5-тій)

Дмитро Галичин, Екз. Заст. Гол. УКК

В ПОХОДІ ДО МЕТИ

Звіт з діяльности Українського Конґресового Комітету виголошений на річних нарадах Крайової Ради УКК 10-го жовтня 1953 в Ню Йорку

(5)

До цієї категорії діяльности УККомітету треба зарахувати і його заходи та зусилля, щоб поодинокі видатніші американці виступали на українських імпрезах. В цьому напрямку поведено найширшу акцію й завдяки нашим місцевим Відділам, як і поодиноким людям, в звітовому часі ми мали кількадесят таких виступів, після яких головніші точки з їхніх промов, як і про українські імпрези та про українські справи взагалі широко публікувала місцева й крайова американська преса.

Крім позитивної інформації американського світу в українських справах, УККомітетові в звітовому часі доводилося спростовувати невірні й неточні інформації з інших джерел. Відповідні спростування були пороблені в таких органах, як „Ню Йорк Таймс", „Лайф", „Ридерс Дайджест", як теж в аґенції продукції звукових фільмових тижневиків „Марч оф Тайм". У випадках, як тільки ми посередньо чи безпосередньо довідувались про невірне представлення української справи в якихось газетах, зараз роблено заходи, щоб ці інформації були спростовані з українського боку. В поодиноких випадках відбувались теж пресові конференції.

УККомітет в звітовому часі розглядав можливості започаткування та відповідного розгорнення власних радіопередач англійською мовою для інформацій американського загалу, початково на льокальній, а опісля на крайовій базі. Реалізація цього заміру можлива в майбутньому, якщо тільки збільшиться Народний Фонд.

Окрему сторінку становить публікація матеріялів УККомітету в українській пресі в Америці. Для прикладу згадаю, що в самій тільки „Свободі" в звітовому часі було надруковано 168 таких вісток, повідомлень та статтей.

II. Українські справи

В цій другій важливій ділянці своєї праці Український Конґресовий Комітет натрапляв на низку серйозних труднощів, які ще тільки підкреслюють його успіхи. Теж і тут ми мали деякі проблеми, на які хочеться звернути окрему увагу.

Передусім, від останнього нашого Конґресу УККомітет вже діяв, як велике, збірне тіло представників поодиноких груп і напрямків. Правда, становище УККомітету до поодиноких справ з'ясоване в резолюціях Конґресу, але були різні інтерпретації тих постанов, були різні недотягнення й перетягнення тих резолюцій, що у висліді призводило часом навіть до серйозних спорів і непорозумінь та демонстрацій. Суперечності виявилися в різних українських справах, якими УККомітетові доводилось займатись, а зокрема в справі розподілу Фонду. На поладнання цих суперечностей витрачено чи не найбільше часу й енергії на нарадах Екзекутиви або Ради Директорів УКК, і немає жадних познак, які дозволяли б на твердження, що удалося ці труднощі вже усунути. З жалем мушу ствердити, що в поодиноких випадках було теж багато злої волі навіть у вужчих рямках нашого Комітету. Це теж у великій мірі спричинилось до того, що УКК не міг доложити багато зусиль для здійснення одної з головних постанов Конґресу відносно впливу на дальшу консолідацію українських політичних сил на еміґрації на базі Державного Центру.

Деякий крок в цьому напрямку був зроблений під час побуту делеґації УКК в Европі, коли то створено Тимчасову Ділову Комісію з усіх політичних угрупувань для переговорів в справі участи у спільному антибольшевицькому фронті. Тоді були деякі надії, що в рямках тієї комісії пощастить наладнати відповідну співпрацю всіх угрупувань в засадничій справі української міжнародної політики, але ці надії не виправдались і в цьому відношенні українська справа не поступила ані на крок вперед після нашого останнього Конґресу, а в деяких випадках ще й погіршилася.

На американському терені УККомітет був в контакті з репрезентантом В и к о н ного Органу УНРади, з яким відбуто кілька конференцій для висвітлення та узгіднення поодиноких актуальних питань.

Безпосередньо, чи посередньо через Панамериканську Українську Конференцію УККомітет вдержував зв'язок з багатьма українськими репрезентаціями та установами в інших країнах і на інших континентах, зокрема з нашими братами в Канаді, хоч і в цьому відношенні є ще багато можливостей і місця на поліпшення, що можна досягнути, якщо буде обопільна добра воля.

При цій нагоді згадаю теж і про проблеми правної оборони, якими інтересувався та в міру своїх можливостей і компетенцій п о л а г оджував УКК. В рямках цієї оборони УКК був окремо зайнявся справою трьох засуджених українців в Німеччині у зв'язку з нападом на Гулая, як теж інтервеніював у справах поодиноких наших іміґрантів, яким загрожувала можливість депортації. Ці справи полагоджував правний дорадник УКК, адв. Михайло Пізнак.

Американсько-українська спільнота

Праця Українського Конґресового Комітету серед американсько-української спільноти й для неї, крім її репрезентації назовні, охопила в звітовому часі вже майже всі ділянки життя та набрала найширших розмірів.

Організаційні справи

Поведено насамперед широку організаційну працю, охоплюючи практично майже всі наші громади, створюючи там свої відділи або приєднуючи до організаційної системи існуючі вже місцеві Об'єднані Комітети. Сьогодні таких місцевих представництв УККомітету в поодиноких громадах є 147. Вивішена мапа це наглядно представляє. В деяких громадах, в яких українське життя щойно починає творитись з поселенням українських родин, відділи УКК дали початок громадській організації й організованості. Крім зорганізованих відділів або представництв, УКК має в деяких громадах тільки своїх представників і через них веде свою акцію та впливає на місцеве життя. В той спосіб УКК практично охопив організаційно всю нашу свідому й організовану спільноту, як зважити, що місцеві відділи УКК створені з представників поодиноких місцевих організацій, часто суперечних або конкуренційних.

При цьому мушу зазначити, що розбіжності думок та різні інтерпретації постанов 5-го Конґресу, які у великій мірі гамували творчу працю самого УККомітету, мали свій відгомін, часто в далеко гострішій формі, теж в поодиноких наших громадах. Впродовж звітового часу довелось полагоджувати не один такий спір і в не одній громаді. Деякі полагоджено, а деякі ще чекають на таке полагодження.

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

В БЛИСКУ СВІТЕЛ І ДІЯМАНТІВ відбулося в Ню Йорку започаткування 69-го сезону Метрополітальної Опери, в приявності найбільших достойників та величин, головно з товариського і мистецького світу не тільки метрополії, але й країни. Сезон відкрито оперою Ґуно „Фавст" — про людину, що за молодість продала свою душу чортові.

РОЗМОВА З ГАЛОЧКОЮ

У моїх добрих знайомих, в родині М., є маленька доня Галочка. Така мила, розумненька дівчинка семи років. Батьки виховують свою доньку в патріотичному дусі. Але дуже перебирають міри. Україну, якої Галочка ніколи не бачила, представляють їй в ідеалізованому вигляді.

Одного разу був я свідком цікавої розмови між Галочкою і її маленькою подругою, сусідською дівчинкою-американкою. Вони сиділи на підвіконні і дивилися на вулицю. Сусідська дівчинка побачила в веселій і барвистій юрбі американців старого, згорбленого й зарослого сірим волоссям чоловіка, що котив перед собою візочок, напханий старими газетами.

— Дивись, Галочко, бом! — сказала сусідська дівчинка, указуючи на обшарпаного чоловіка.

Галочка зморщила носика.

— Пхі, який же він брудний і поганий! — протягнула вона невдоволеним голосом. А потім, хвилинку подумавши: — У нас на Україні таких немає — у нас ходять усі чисто вбрані, казала мені мама.

— — — — —

І враз устав мені перед очима гарячий серпневий день 1943 року, коли на Україні гриміла війна.

З військовою торбиною за плечима я йшов наїжДженим тисячами автомашин польовим „ґрейдером". Сліпучий і твердий, як асфальт, прослався він переді мною, зникаючи за горою. На дорозі і в полях не було ані душі. Тільки гураґанна попередня ніч, яку я провів у ямі за клунею знайомого селянина, позалишала всюди сліди. На узбіччях „ґрейдера" тут і там чорніли спалені танки. В рідких приземкуватих деревцях білої акації, що росла обабіч дороги, очі натрапляли на трупи. Немов великі ганчір'яні ляльки, ховалися вони в убогому затінку. Не раз прийшлося переступити через найстрашніше, що приходилось мені бачити на побоєвищах — через людські трупи, розчавлені танками.

Ранок був ясний і свіжий. В високому синьому небі спокійно плили білі хмаринки. Пірнаючи в їх білий пух, час від часу свистіли над головою „мессершмідти". Вони діловито кружляли над полями й лісами, вивчаючи очищений від большевиків терен. Один з них, запримітивши на шляху живу людську постать, круто завернув і, перехилившись на ліве крило, затарахкотів кулеметом. Я упав на дорогу і поповз між деревця акації. Там ліг, припавши обличчям до вогкого груддя. Три запахи лишилися відтоді в моїй пам'яті: паруючої землі, білої акації і млосно-солодкавий — трупа, що лежав біля мене, як я, заховавши обличчя в груддя.

„Мессершмідт", описавши наді мною коло, звернув до лісу, а я підвівся і пішов далі.

З пагорбу розкрився вид на долину. Вона лежала, ніби розлога величезна миска — степова долина на Харківщині.

Колись тут було широке хліборобське село. Шляхом, що перетинав її навпіс, з ранку до ночі рипіли драбинчасті вози. Це їхали люди на Лозову, Близнюки, Барвінкове. Неквапливо ступали сірі воли, крутячи шиями в мережаних ярмах. А на возах сиділи цілими родинами автохтони — „дядьки" та „тітусі" з чадами й домочадцями. Пам'ятаю, як вечорами, коли приїздив я до цього села з дідом, по всіх його кутках співали парубки й дівчата. А в неділю багато повбирані йшли люди до церкви.

А потім прийшли великі зміни. У завирюшні роки війни і революції мало це село й свого отамана — Євгена Свиридовича. Коли українська армія відступила за Збруч, він чи не з рік ще кружляв із своїми гайдамаками по довколишніх ярах та вибалках, заглядаючи часом „у гості" до комуністів, що розташувалися в поміщицькому маєтку. Та недовго погуляв і отаман із своїми хлопцями. Одного осіннього вечора бачили перелякані люди, як провели його вулицею міліціонери, із зв'язаними за спиною руками.

Минали роки, прийшла колективізація, розкуркулення. З церкви збили хреста. Вже непотрібні, поваляли клуні та плоти. І стояло село сіре, обдерте, зрівняне злиднями, як символ побудованого соціялізму. І такими самими стали селяни-автохтони — безвиразні, мовчазні, сірі й однакові в своїх „кухвайках" та ватяних штанах. Таким я його бачив останній раз за рік перед початком війни.

Але те, що я побачив тепер, спинившись на пагорбі, було зовсім інше. Це вже не було село. Нічний бій, який тут перейшов, ізжер його доостанку. Ні одної цілої хати не залишилося в долині. Закурені димом комини, останки потиньковатих стін. І ще де-не-де курить попелище . . .

З досвіду інших спалених війною сіл, я знав, що тут мусять бути живі люди. Ті, що не згоріли в пожежах і не

(Закінчення на стор. 4)

З концертової залі

СПІВАК І КОМПОЗИТОРИ

(Концерт Михайла Мінського при співучасті композиторів М. Фоменка, А. Рудницького і В. Грудина в Ню Йорку, в залі Фепин Інституту, 15-го листопада 1953)

Вибрана публіка пережила з нагоди концерту Михайла Мінського небуденну в нашому музичному житті подію. Імпреза, без сумніву, незвичайно корисна, повчальна і фасцинуюча українські мистецькі кола. Що співак виконує на концерті твори різних композиторів, до цього, звичайно, публіка звикла. Що співакові може акомпаніювати композитор, це в нас теж бувало. Але коли співвиконавцями одного концерту є аж три композитори, то це вже просто сенсація, якої у нас не було. Сенсація, очевидно, музична, яка надає імпрезі спеціяльного забарвлення і повної ґарантії стовідсотково - авторитативного подання програми, що складалася з творів цих трьох композиторів.

Перше місце в справозданні з цього концерту належить співакові М. Мінському, який поставив себе до диспозиції, як головний медіюм, що через нього говорили три різні мови, три різні стилі, з трьох різних світів, та ще до того кожний іншими засобами. І за найбільший успіх М. Мінського треба вважати факт, що він на цьому концерті перетворився (іншої дороги не було) із співака-віртуоза в музику, який посвячував себе цілком музичним ідеям композиторів, ставлячи чисто вокальний „попис" на дальший плян. Це запевнило солістові повний контакт з програмою і створило атмосферу безперечної переконливости її виконання. Концепція М. Мінського запросити до співучасти самих авторів його репертуару не лише, як вище сказано, запевнила концертові авторитативність відносно інтерпретації всіх пісень, але також поставила ділянку музичного акомпаніяменту до вокальних продукцій на належно високому рівені. У нас це, на жаль, часто легковажать.

Виконання М. Мінським програми свідчило про солідну підготову і передумання всіх подробиць, що зрештою є сталим звичаєм соліста. Тільки в цьому концерті вимоги композиторів були, зрозуміло, безкомпромісові, тим більше, що у великій частині програми йшло про перше виконання творів. Головним засобом, яким баритон Мінський здобуває успіх є, поза гарним тембром самого голосу, безпосередній, природний зв'язок з музичним сенсом виконуваних текстів, як також уміння естетично назовні реалізувати всі емоційні моменти. Часами лише відчувається якусь мінімальну дозу притаманного йому сарказму, а деколи може навіть трохи перебільшеної самопевности, що зрештою відносно опанування сцени і публіки виходить йому на користь. Для нас зовсім ясне, що енерґійний, повний мистецького запалу М. Мінський, з його інтерпретаторським таланом і видатними виконавчими осягами, повинен звернути неменшу увагу також на важливість свого постійного технічного росту, який для кожного виконавця є запорукою щораз нових успіхів.

Особиста участь в концерті композиторів Миколи Фоменка, Антона Рудницького і Володимира Грудина зобов'язує мене присвятити окреме місце також самій програмі вечора. Зазначую, що я, як фахівець - піяніст, а не музиколог, не маю права видавати офіційної оцінки нових українських музичних творів, і тому мої думки, подані тут, треба розуміти радше, як чисто суб'єктивні погляди слухача - музики.

Зовсім неможливо дивитися на Фоменка, Рудницького і Грудина з одної точки зору і переводити між ними будь-яку паралель. Також дуже ризиковним було б вже сьогодні клясифікувати котрогось із них, як потенційно найсильнішого творця, тим більше, що на цьому концерті їх творчість не була насвітлена всебічно. Одне є вже сьогодні певне, що всі вони — справжні репрезентанти найкращих течій в сучасному українському музичному мистецтві і увійдуть в історію нашої музики, як чергові, вартісні ланки в ланцюгу її розвитку. Також є певне, що всі вони йдуть з поступом часу і намагаються український музичний дух оновити і впорснути в нього елементи досягнень світової музики. Стосується це передусім до вживання складнішої фактури музичного тексту взагалі, до введення модерних технічних засобів в голосі і партії фортепіяна, до бажання в різній мірі (індивідуально) використати засоби модерної гармонізації і, врешті, до намагання скристалізувати на тлі наведених

Михайло Мінський

вище технічних засобів свій окремий, оригінальний стиль.

Коли брати під увагу кожного поодинокого композитора, то ясно, що найрадикальнішим в доборі засобів і в нав'язуванні контакту з модерними течіями під оглядом ритміки, гармоніки і технічної фактури є Антін Рудницький. І може якраз тому, що А. Рудницький серед українських композиторів (за винятком може Лятошинського) став на найрадикальнішому становищі і тим насвітлив своє мистецьке обличчя виразно й недвозначно, — може якраз тому його твори мають логіку переконування і окремий, не позбавлений навіть українського духа, стиль. Його інтерпретації шевченківських текстів виглядають дуже цікаво. Почаївський кант Божої Матери — це вдала, багато стилізована транскрипція оригінального старовинного канту, а арія Довбуша з опери тої самої назви зраджує рутину композитора і на полі оперової творчости. Мені здається, що найсильнішим елементом в творах А. Рудницького є ритм, який взагалі в модерній музиці грає своєрідну ролю, як специфічний засіб сучасної виразовости.

Микола Фоменко спрямовує головну увагу в сторону емоційности музичного виразу, закоріненого в давніших, навіть романтичних зразках. Це провадило б нас прямо до лірики, добра доза якої у М. Фоменка таки є. Та проте у нього позначається теж виразний драматичний нерв і вміння конструювати широкі полотна („Баляда про Байду"). В цьому творі помітна також тенденція композитора до складнішої гармонічної структури. В „Пісні про Кармелюка" знайшов композитор досить засобів для підкреслення елементу героїзму, а піснею „Любіть Україну" він продемонстрував зразок архітектонічного вивершування музичної форми до її кульмінаційної точки, дармащо, на мою думку, текст Сосюри домагається більш українського духом підходу. Загалом найсильнішою характеристичною рисою композитора Фоменка є безпосередність і незавуальована щирість музичного вислову.

Третій з черги композитор, Володимир Грудин, належить теж, як сам подає в програмі, „до сучасної течії музичного мистецтва", але репрезентує в ній (принаймні піснями) по-уміркований напрям, головно, коли йде про гармоніку. Та проте саме ця гармонічна сторінка є одним з найсильніших „атутів" його творів. Акорди В. Грудина старанно вишукані, виважені і виходять із досконалого вичуття звукових прикмет фортепіяна, так само, як його фортепіянова фактура зраджує доброго знавця інструмента. Виразова сторінка В. Грудина багата, з певним нахилом до свого роду гротесковости (дуже добра „Серенада Дон Кіхота" і бистро схоплений народний гротеск „Посіяла руту-мяту"). Пісні Грудина „Японський романс" і „Сон" нагадують в дечому (провадження голосу, фортепіянова фактура) стиль романсів Рахманінова і звучать знаменито. Можна б мати певні застереження щодо музичної інтерпретації тексту Франка „Чому не смієшся ніколи", який має в собі всі риси поваги і навіть трагізму. Та проте й ця пісня, як також пісня до слів Шевченка „Ой по горі ромен цвіте" під оглядом формальної структури й технічних засобів зраджують доброго майстра.

Перед виконанням програми концерту д-р Антін Рудницький прочитав вступне слово про розвиток сольової пісні від раннього середньовіччя по сьогоднішній день. Інфозмуючи публіку про розвиток української сольової пісні, д-р Рудницький уважав за потрібне склясифікувати пісенну творчість Миколи Лисенка, як дилетантську, і ствердити, що Лисенко тоді, коли рівночасно з ним творили новими засобами Р. Штравс, Дебюссі і інші, знаходився в порівнянні з сучасними йому струменями дуже позаду. Тим часом в „Енциклопедії Українознавства" наші музикознавці (на яких д-р Рудницький покликається в програмці, характеризуючи самого себе) на сторінці 872 пишуть: „Важливе місце в творчості Лисенка займає музика до слів Шевченка" (себто й сольові пісні — примітка моя). Арґументація А. Рудницького відносно відсталости Лисенка нестійка і нелогічна. Творчість Лисенка ніяк не можна порівнювати до творчости Р. Штравса, чи Дебюссі, як разворотними пунктами у світовій музиці, не зважаючи на те, що вони сучасники, — так само, як творчости А. Рудницького не можливо порівнювати з творчими досягненнями Прокофьєва, Стравінського, Гіндеміта або Шенберґа, хоч вони теж сучасники. Українські сучасні композитори в порівнянні з тим, до чого музика сьогодні взагалі дійшла, знаходяться приблизно в такому самому пункті, в якому був Лисенко супроти сучасних йому найбільших композиторів світу. Далі, Лисенка не можемо назвати геніяльним композитором в порівнянні з Дебюссі так само, як ніхто не зможе знайти серед українських теперішніх композиторів когось, кого б можна під цим оглядом прирівняти до сучасного Гіндеміта, чи Шестаковича, вже не говорячи про Стравінського чи Шенберґа. Відносно ж того, що є суттєве в творчості даного композитора, гадаю, що не засоби і їх скомплікованість є тим головним позитивом, якого шукаємо в творах, а є ним, без сумніву, вміння безпосереднього схоплення ідеї і змісту, однаково, якими засобами. Чим простішими, тим геніяльніше. І під цим оглядом Лисенкові належить серед українських композиторів одне з вперших місць.

Роман Савицький

С. ПІДГАЙНОГО „НЕДОСТРІЛЯНІ" АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

СУЖЕРО в Канаді повідомляє, що незабаром вийде в англійському перекладі книжка Семена Підгайного „Недостріляні". По-англійськи ця праця про муки української інтеліґенції на Соловках зватиметься „Айлендс оф Дет". Автор цієї праці — один із тих щасливих, що йому вдалося живим вийти з тих островів смерти.

УСПІХИ УКРАЇНСЬКОЇ СПІВАЧКИ В РИМІ

Степанія Тураш з Ню Йорку, молода українська співачка, сопрано, яка студіювала в останнім році в римській опері, як стипендіятка нагороди Филбрайта, деб'ютувала 10 вересня в ролі Мусет в опері „Богема" і зискала прихильні оцінки італійської критики.

ЮВІЛЕЙНА СЕСІЯ УВАН У ВІННІПЕҐУ

З нагоди 35-ліття з дня оснування Української Академії Наук у Києві та 5-ліття існування УВАН у Канаді відбулася ювілейна сесія УВАН у Вінніпеґу в залі Народного Дому 15 листопада.

Діва **ЯРМІЛА НОВОТНА** на виставці опери Ґуно „Фавст" якою Метрополітальна Опера в Ню Йорку започаткувала свій цьогорічний сезон.

Іван Ганнич

З ЇЇ ДИТИНСТВА

Народилась вона на хуторі, недалеко села Михайлівка, серед пишних хвилястих ланів, бездонного блакитного неба, серед квітучих житів, та червоних польових маків. Ще з дитинства вона полюбила степ . . . Ті нерозорані межі, на яких збирала душистий горошок, волошки, дзвіночки, та жовті степові тюльпани. М'який оксамит придорожнього шпоришу, залишив в її пам'яті — незабутній спогад.

Як вона любила насвітанку пробігти, збиваючи росу, по мокрій прохолодженій траві, коли все ще дрімало і легенький ранковий вітрець ще не струсив із стебел рослин холодних крапель роси. Коли підіймалося сонце, випиваючи холодні роси, а пелюстки квітів тягнулися до нього, неначе дитина до матері, тоді оживав степ. Злітав жайворонок і, підіймаючись вище і вище в голубий зеніт, продовжував свою пісню. І летіла його пісня, ця знайома і дорога мелодія степу, колихалась на зелених колосках жита, відбивалася луною в балці, і в далині гралася на молодих квітах гречки. Безліч жуків і коників підіймалося в височінь . . . І тоді дзвенів, співав степ . . .

. . . Так вона виростала серед цього казкового степу. А коли підросла, ходила з матір'ю збирати полуниці до лісу. Мати її маленька, тиха, покірна жінка з карими очима, чорними, вже трохи полинявшими, бровами, зв'язаними вузлом на переніссі. Вона була ніжна мати, ґарна господиня і віддана жінка свого чоловіка. Мати любила її понад все. Не дай, Боже, денебудь затриматися, чи за метеликами заганятися, чи зайти в поле за квітами, то мати піднімала на ноги увесь дім.

Батько її, — високий, широкоплечий селянин з гордою поставою, задоволеним лицем і чорними, довгими, запорізькими вусами. Він любив господарство, любив землю, працю і свою недоторкану власність. Землі було в них не багато, одначе праці було досить. Їхній хутір був розташований серед розкішного саду і завжди поринав у зелені, завжди в ньому розлягалися без перестанку співи соловейків, кукукання зозуль, та журливе туркотання горлиць.

З ранньої весни, як тільки сніг зліз із землі, батько приймався за працю. А працю він любив понад усе. Не доводилось ніколи бачити його без праці, окрім неділі та свят. Зранку до пізнього вечора порався він, як не в полі, то в господарстві, як не в саду то на пасіці. Для нього вистачало праці, — бо він завжди знаходив її. За гарне ведення господарства його любили селяни. За різними господарськими порадами зверталися лише до нього. Всіх він гостинно приймав, давав господарські поради, а декого, навіть матеріяльно підтримував. Ніяка громадська справа не вирішувалась без участь батька. Так хотіли односельчани, так воно й було.

Кожної неділі та свята вони вбиралися по-святовому і їхали до церкви. А якже ж гарно було в ній. Як гарно відправлялася Служба Божа, які гарні були в церкві образи, а ще гарніше співав церковний хор.

Крім Лесі (так звали дівчину) в її батьків було ще два сини. Старші за неї на багато, бо в той час були вже дорослі і допомагали батькові в господарстві. Один на осінь мав від'їздити до міста на науку. Другий лишався на господарстві, якому за традицією мав батько передати господарство, щоб, „чесно закінчити своє трудове життя і спокійно померти на своїй власній ниві".

Батько гордився своїми синами, господарством, повагою серед селян. Своїм життям був задоволений, завжди веселий і життєрадісний . . .

. . . Так жили вони тихо, мирно в достатках та в добрі і здавалось, що їхньої мирної праці та спокійного життя ніхто не міг нарушити. Так проходили роки за роками.

Та ось одного разу голосно заговорили про колгоспи. При одному слові „колгосп", батько здригався і, відвернувшись до стіни, щиро молився. За короткий час він став непривітний, понурий і жилка тривоги та неспокою не сходила з його лиця. Леся, маючи в той час всього лише вісім років, не розуміла нічого в цьому. Часто вона сідала батькові на коліна і, граючись його чорними, як смола вусами, питалася:

— Скажи, татку, що таке колгосп? І чому ти так боїшся його? . .

Татко зразу не відповідав. Щоб заспокоїти дитячу стурбованість, перейняту від дорослих, він гладив її кучеряве волосся і, задумано дивлячись в один пункт понад її голову, — говорив:

— Заспокійся, Лесю. То все дрібниця. Не боюся я так колгоспу, як ти думаєш. Лише щось тяжке, наче камінь, тисне на мої груди.

— Може ти, татку, хворий? . . Знову перепитувала вона, гладивши його ширшаву бороду.

— Ні, дочко . . . не хворий я. А якось воно так тяжко на душі і не знаєш сам, від чого. А що таке колгосп . . . — продовжував він, — хоч я тобі й розповім, одначе тяжко тобі про нього щось зрозуміти, чи уявити твоєю дитячою уявою. Це справа дорослих. Хай дорослі тим турбуються. Чекай . . . підростеш, ще досить на твою голову буде турбот, і тоді ти сама зрозумієш усе.

І не довго довелось чекати їй, щоб вона все зрозуміла . . .

***

Був чудовий весняний день, такий день, який буває тільки в нас на Україні, серед розкішного пахучого степу. Вся родина щойно повернулася з церкви і в затінку під розкішною яблунею розташувалася до обіду, вдихаючи густі пахощі жоржин та троянд, що цвіли недалеко яблуні на квітнику. Важкі жоржини, неначе в задумі, задивилися в землю і від їх несло пахощами, які приємно лоскотали у носі. Увесь хутір поринав у зелені ,в густому, ще молодому, саду. Небо було блискуче і прозоре неначе води весняних озер, і де-не-де на ньому купалися розкуйовджені білі хмари. На подвір'ю була тиша полудня. І лише сьорбання борщу під яблунею порушувало тишу. Та інколи тихий, польовий вітер, вихоплювався з високих житів, грався на обскубаній придорожній траві і тихо поскрипував на подвір'ю, високим журавлем над криницею.

І в цій степовій тишині, зовсім несподівано для всіх, десь у полі, глухо клацнули об тверду порепану від сонця землю, підкови коней і відбилися луною в житах. Нестало чути сьорбання борщу, всі затихли, заніміли, тривожно провівши зором по високій огорожі, якою був обнесений хутір. І, переглянувшись між собою, насторожено прислухувалися. Ловили своїми вухами знайомий передзвін достигаючих полів. За мить схопився Бровко і, сердито захлинаючись гарчанням, стрілою кинувся до брами.

Мов з-під землі, вирнули і зупинилися перед брамою, три вершники у повній уніформі ГПУ. Один з передніх повернув баского, змиленого, коня вздовж брами, і, не злізаючи з нього, ударив закаблуком у браму.

— Хто там!? . . . — білий мов полотно і не своїм голосом, запитав батько.

— Аттворяй! . . . Не спрашівай! Что, не відіш? Повілазіло тібє? . . . Представітілі власті . . . твердим, наказуючим голосом кричав гепеушник. І від цього голосу батько ще дужче пополотнів, перемінився в лиці і тихими, не своїми кроками, підійшов до брами. Дрижачими руками відсунув засувку і відчинив її. Мов хижаки вони увірвалися на хутір. А за ними, за кілька хвилин, в'їхали на подвір'я, дві порожні підводи з кількома комсомольцями із сувідного села Велика Михайлівка.

Навіть не привітавшись, вони мов на команду зіскочили з коней, і прив'язали їх до конов'язу, що був недалеко брами. Той, видно старший, сам комісар, що стукав закаблуком у браму витяг з бокової шкіряної торби (пляншетки), якісь папери і, розгорнувши їх, почав читати.

— За явний саботаж проти советської власті, за невіпольненіє плана хлебоздачі государетву, за связь з петлюровськими бандами і за укривання їх в 1919 году на хуторі, ім'ям тройки ГПУ Веліко-Міхайловського управлення ви арестовані. Рушімоє і нерушімоє імущество прінадліжащоє вам, переходіть в колхозную собствєность. А ви, как кулак і кулацький пасобнік із всьой свойой сімйой, подлежіті німедляной прямой висилки в Сібір. — Понятно вам, — докінчив він.

Батько стояв, похиливши голову неворухнувшись, неначе якась внутрішня сила землі прикувала його до себе. А по його блідому лиці котилися градом, важкі, гарячі краплі поту. Він помалу підвів голову, якимсь, здавалося, мутним зором обвів присутніх і взнак незрозумілости здвигнув плечима, так як це вміють робити лише селяни, заговорив:

— Який же я куркуль?! Я ж не займався найманою робочою силою. Не експльоатував, як говорите ви, — ніякісеньких робітників. А ось цими мозолистими руками, що до

(Закінчення на стор. 4)

Л. Луців

Видання, якого ще не було!

Читачі „Свободи" напевно вже звернули увагу на оголошення про те, що д-р М. Борецький, видавець „Осту", „Без ґрунту", „Крутежу", букваря-читанки „Мово Рідна" і ін., задумав видати повну книжку світлин з українськими й англійськими поясненнями під заголовком „Любіть Україну". Такого видання досі в нас ще не було. В нас взагалі мало було видань, які могли б були поміщувати багатий ілюстраційний матеріял, бо такі видання надто коштовні, і вони в нас не поплачувалися, бо не могли здобути відповідного числа покупців. А як і були видання з світлинами — то вони обіймали тільки окремі ділянки нашого життя: образотворче мистецтво, архітектуру, народні вишивки тощо. Та й так, і тих видань не надто багато в нас, а тим часом — світлини — це найправдивіша історія. Вони промовляють до глядача мовою фактів, яких ніхто не може заперечити, або їм протиставитися, бо ж фотографічний апарат не фальшує, він вірно передає те, що стоїть перед ним.

Видавець з деяким ваганням рішився на видання своєї фотокнижки про Україну. Він знає, що дуже коштовна справа видати коло 650 великих фот про різні ділянки нашого життя. Але він знає, що такого видання ми конче потребуємо. Потребують його наші школи, тисячі наших дітей, що малощо, або й зовсім не знають про ту країну, з якої вони самі вийшли, або яку мусіли залишити їхні батьки. Така книжка потрібна нашим товариствам і клюбам, її можна дарувати знайомим американцям, щоб при допомозі знімок правдиво інформувати їх про Україну.

Видавець задумує в своїй книзі дати знімки з ділянок українознавства, яке він розуміє дуже широко. Його фотокнижка матиме кілька великих розділів. В одному з них буде показана в образках краса нашої землі: краєвиди і побутові картини з Закарпаття, чудових наших Карпат, Поділля, Львова, Волині, Києва, види Дніпра, Одеси, Криму, Полісся, Чернігівщини, Полтавщини, Харківщини, Донбасу, Кубані та всіх інших наших земель.

В фотах також побачить глядач багатство нашої землі, яку так часто пограбовували й тепер ще грабують всякі чужинні наїзники. Тому видавець містить у своїй книзі й такі світлини, які показуватимуть і злидні українського народу, спричинені нашими ворогами.

Буде в цій книзі і великий розділ про наше мистецтво, яке створив український нарід у своїй любові й змаганні до краси, та яке в своїх творчих візіях творили наші найвизначніші мистці. В цьому відділі буде місце й для інших творів нашої культури.

В історичному відділі будуть надруковані ті світлини, які зафіксовують те, як наш нарід боровся, й бореться, з тими всіма, що стараються його поневолювати. Цей відділ буде дуже багатий, він буде конечним посібником при навчанні історії нашого народу в різних школах та вдома.

Цей люксусовий фотоальбом під заголовком „Любіть Україну", що матиме 240 сторінок великого, альбомного формату (8½×11 інчів), — це буде конечна книжка в кожній українській хаті. Вона показуватиме красу нашої батьківщини, побут нашого народу на рідних землях, поставить нам перед очі мистецтво, яке витворив наш нарід та його найкращі творці. Ця книга своїми світлинами змальовує боротьбу нашого народу за його кращу долю, за те найвище право для кожного народу — бути своїм власним паном на своїй власній землі.

Ця книга вчитиме наші діти про ту прекрасну країну, яку мусіли залишити їхні батьки перед лютим ворогом, що завзявся поневолити наш нарід. Вона буде пригадувати всім дорослим їхню Рідну Землю, вона зможе ширити правду про Україну й між людьми неукраїнського походження. Видавець зібрав був коло 6,000 різних знімок, але, бажаючи дати цей альбом у можливо якнайприступнішій ціні для ширшого загалу, він, в порозумінні із знавцями окремих ділянок, вибрав із них 650 найкращих і найхарактеристичніших фотографій. Видавець дбає про те, щоб ці світлини були якнайкраще видані, бо він знає, що дає видання нашій громаді, якого досі ще не було, і яке дуже потрібне для наших людей. В світ має вийти воно вже в лютому, наступного року.

„Будинок Проєктів" у Харкові, знищений большевиками перед утечею в 1941 році. Тепер кров'ю і потом голодного населення його відбудовано. (Ілюстр. з „Любіть Україну", зменш. в 3 рази)

ІЛЮСТРАЦІЇ З РОЗДІЛУ: УКРАЇНА И УКРАЇНЦІ

Весна на Гуцульщині. Перед вигоном худоби на полонини трембітає гуцул, передаючи лісам і горам свою радість. Тепер гуцули в колгоспах. Зникла радість з гір і не трембітає вже трембіта. (Ілюстрація з фотоальбому „Любіть Україну", зменшена в 3 рази)

Степан Салик

ПРАЗНИК ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

Присвячую тим, що не мали змоги прибути на стрічу гуцулів, що відбулася в Ню Йорку 19 вересня 1953.

Чому так часто наші думки линуть туди далеко, скорчуючи безмежні простори континентів і океанів? Линуть вони в найкращу закутину нашої України, що серед інших українських земель, наче маків квіт, пишається. Линуть у Гуцульщину.

Линуть наші думки туди тому, бо ми лишили там все найдорожче. Так, серед тих гір, пройшли наші найкращі літа. Там наші діди, батьки і наші діти, серед запахучих полонин та відвічно дрімучих лісів, перші плайки-стежки топтали. Ми линемо туди тому, бо там залишились наші серця. Там наші найближчі й найдорожчі — наша рідня, наші батьки, матері, браття, сестри — наші діти.

Перекиньмося птицею і полетімо туди до них, там, де води Пруту колись так весело і безжурно між камінням пробігали — шепотіли свою відвічну пісню — пісню вдяки Творцеві. Там, де ми, втомлені цілоденною працею, приходили до нього в гості. Як він тоді охолоджував нас своїми прудкими хвилями!

Як часто ми там сиділи над його берегами, коли турботи щоденного життя огорнули наше серце.

Та Прут сьогодні не той, що був колись. Не чути його шепоту, що так ніжно успокоював наші нерви. Він свою журбу-тугу мовчазно несе на своїх хвилях, — дивлячись на чужих людей, що до нього прибули. Він тужить-шукає струнких і вродливих легінів-соколиків, що присівши над його берегом, сопілкою проганяли свою тугу. Куди вони тепер ділись? Чому вони розбіглися по широкому світі?

Чому замовкли вівці, що весело гуляли по квітами вкритій полонині? Чому замовкла сопілка, що так тужно по склонах гір лунала? Чому замовкла трембіта? Чому жінка виходячи з хати, злізьми вмивається, починаючи Божу днину? Чому мати, коли складає свої і своїх діточок руки — проводить молитву: „Боже, дай здоров'я нашому дедєві! Божінку, поверни нам нашого дедя до нас — до нашої хати"... Чому вона звертається до вітрів?

— Буйні вітри, з-під Говерлі, перекажіть нашу тугу нашому дедєві, скажіть, що ми чекаємо, коли він повернеться до нас.

Чому бабуся своїми старечими устами шепоче: — Боже, дай дочекати цієї хвилі, щоб мої любі легіні-соколики, повернулись у своє давнє гніздо. Прошу вас, буйні вітри, перекажіть, що за ними сумують Говерля-Кукуль-Кичера. Сумує полонина, сумує Прут, сумує хата і вся маржина чекає на свого ґазду.

О, Пречиста, Твій осінній празник колись святкувала вся Гуцульщина, де так багато Божих храмів пишається Твоїм Ім'ям. На Твій празник із далеких сторін плаями сходилися гуцули. Чому порожні Твої храми сьогодні? Чому сумно в Твоїй святині?.. Де Твої діти, гуцулики-соколики, що так вірно Тобі служили? Чому силою повели їх, у далеку холодну північ? Що вони злого вчинили? Хіба ж гріх це, що щиро любили свою прадідну землицю? Що хотіли Богові вірно служити? — Чому сьогодні перед престолом Твого Сина у Твій великий осінній празник, стоїть визнавець комунипекла?

Пречиста, — ласкою своєю, скороти нашу тугу і наші муки! Дозволь нам побачити наші гарні гори, бистрі ріки і широкі полонини. Дозволь хвалити Тебе в день Твого празника на прекрасній Гуцульщині.

НОВІ КНИЖКИ

І УКРАЇНА ВЖЕ МАЄ СВОЮ АТОМОВУ БОМБУ
(„Біла книга про чорні діла Кремлю")

Мова йде не про ту Україну, що сьогодні, як у пісні співається - стогне під московським „караулом у тюрмі", і не про ту, що офіційно зветься УССР і устами самозванних дипломатів виступає на міжнародньому форумі, репрезентуючи не народ український, а тільки тих, хто послав їх — поневолювачів того народу — членів кремлівського політбюра.

Мова йде про Україну, що складається з українських людей, які, вихопившися з лабет всесоюзних концтаборів, перейшовши пекельні муки поневірянь довгих мандрівок, сто — і стокрот наражуючи своє життя і життя дітей своїх на знищення, на невблаганну смерть, — опинилися сьогодні на землі вільного народу і мають змогу справді по-людському, справді вільно дихати, вільно жити, вільно творити і навіть конструювати свою власну атомову зброю. Мова йде про Україну на еміґрації. І про ту атомову бомбу, яку вона, ця Україна, зусиллями кращих синів своїх — ось тут, у Канаді, цими днями випродукувала.

Сто один рік тому американська письменниця Гарістта Бічер - Стоу написала книжку „Хатина дядька Томи", яка відіграла вирішну ролю в боротьбі Північної, свободолюбної Америки з Америкою Південною — невільницькою, де панувало, з усіма його жахами, рабовласництво. Книжка Гарістти Бічер - Стоу відіграла ролю тогочасної атомової бомби. Вона, правда, не руйнувала, не вбивала, не нищила надбань цивілізації цілих людських поколінь, вона, та книжка, дійшовши до свідомости, до душ і сердець мільйонів читачів, переконструювала ту свідомість мільйонів живих істот і сприяла тому, що північна Воля перемогла південне рабство, і сприяла тому, що ми маємо тепер на світі найпередовішу країну справжньої волі людини — З'єдинені Держави Америки.

Заходами українців СУЖЕРО в Канаді цими днями випущено в світ англійською мовою книжку „Біла книга про чорні діла Кремлю", яку без найменшого перебільшення можна прирівняти до згаданої книжки Гарістти Бічер-Стоу. Це, правда, не мистецька повість, не художній твір, це — книжка документів про найжахливіші часи, які будьколи переживало людство на земній кулі, це — книжка документів про найдикіший, найбрутальніший, найжорстокіший режим, подібного до якого ще взагалі ніколи світ не знав. Це книжка не про долю й переживання однієї людини — сердешного негра Томи, — це книжка про страшну долю мільйонів синів і дочок українського народу. Від першої й до останньої — 545-ої сторінки цієї, — справді кров'ю людських сердець писаної, книжки, — перед читачем, мов крізь туманні випари людської крови замучених совєтським режимом мільйонів і мільйонів українських людей, виринають картини, здатні зрушити гори, розтопити океанні криги, потрясти світом.

І треба, щоб ті картини таки потрясли свідомістю сьогоднішнього світу. Для того треба, щоб „Біла книга про чорні діла Кремлю" розійшлася не тільки тими десятьма тисячами примірників, що їх, дякуючи сердечній матеріяльній жертвенності кількох десятків осіб, пощастило оце випустити в світ. Треба, щоб її вже швидко перевидано, і то такою масою примірників, щоб потрапила вона до рук мільйонів вільних людей, що знають англійську мову.

В умовах нашого сьогоднішнього життя на придбання книжки треба витратити лише кілька долярів — лише кілька годин праці. І нехай усі наші слухачі, а за їхніми порадами й їхні близькі та знайомі не пошкодують тієї години - двох праці, нехай книжку придбають, і, якщо самі ще не опанували англійської мови, подарують по одному примірникові — чи своєму керівникові при варстаті праці, чи власникові підприємства, де працюють, чи, нарешті, найближчому сусідові-американцеві. Витрата на книжку окупиться сторицею. Вона допоможе широко відкрити світові очі на справжню суть комунізму. Вона допоможе „Білій книзі" набрати сили й могутности справжньої атомової, а, може, навіть і водневої, українського виробу, бомби.

Честь і слава конструкторам „Білої книги" — української атомової зброї!

О. Кобець

ГАРНЕ ВИДАННЯ

„Філателіст", ч. 1-2 (10-11). Рік III. Ню Йорк. Орган Союзу Українських Філателістів.

Останнє число цього журналу під редакцією д-ра Євгена Котика показало, як можна прекрасно видати український філателістичний журнал. Як старий український філателіст стверджую, що від 1918 року українська філателія в перший раз, та ще й на еміґрації, має так добре зредаґований і на доброму папері виданий журнал, який відразу випередив більшість філат. журналів. Ми мали в 1919- 1920 рр. журнал „Дер Украіне Філателіст", який видавало німецьке товариство (він тепер продовжується), мали ми відомий український журнал „Український Філателіст", який від 1925 до 1940 р. видавав у Відні д-р Іван Турин при співпраці всіх визначних українських філателістів, але вони не мали змоги (абстрагую від змісту тих журналів) так гарно видавати журнал, як вдалося нарешті видати це останнє число „Філателіста" тут.

Для тих наших філателістів, які уперто не входять ще в члени С. У. Ф., це число журналу буде остаточним поштовхом, щоб це зробили.

Свят. Шрамченко

РОЗМОВА З ГАЛОЧКОЮ

(Закінчення зі стор. 3)

згинули від гранат та куль — сидять тут, по льохах, і вичікують так, як вичікували їхні пращури, коли відійдуть татари, щоб знову братися до хліборобської праці...

Я помалу пішов по дорозі в долину. З самого краю спаленого села, на місці третьої чи четвертої хати, за згарищем на горбку побачив двох дівчат. Вони сиділи біля піднесеної ляди льоху і щось варили над вогнем у казанку. Одна з них зачепила мене:

— А куди ж то вас Бог провадить, товаришу? — дзвінко запитала. В руці у неї я помітив маленьке кругле дзеркальце.

— Пробиваюсь до Харкова, дівчата! — сказав я жартівливим тоном. — А ви що ж тут робите?

— Картоплю варимо на новосілля.

З глибини льоху у цей час хтось дівчину окликнув і вона, перехилившись станом над отвором льоху, крикнула:

— Та це, мамо, тут чоловік один. На Харків ідуть.

З чорної ями появилась голова літньої жінки. Якусь хвилину вона пильно на мене роздивлялась, приставивши долоню над очима, а тоді сказала ніби до себе:

— Та може ж він голодний? — І, не чекаючи відповіді, звернулась до дівчини:

— Галько, ти б дала чоловікові попоїсти.

Я відчув, як сльози підступили мені до горла. Я уявив собі ніч, яку пережили ці люди в ямі, в гуготінні пожеж і в вибухах стрілен. За одну цю ніч вони втратили все, що не вспіли ще забрати їм большевики — хату і все вбоге майно. Вони ще в полоні пережитих страхіть, в очах їхніх відсвічує недавній жах, але знайшлося в їхніх серцях ще й місце для випадкового перехожого, що може бути голодним.

Ми посідали біля льоху на ряднині навколо казанка і стали їсти картоплю. На клаптик брудної ганчірки господиня насипала трохи соли. Вони слухали, а я їм розповідав про те, що знав і чув з фронтових подій. Ця стара жінка бачила мене вперше і востаннє, але так само хазяйновито частувала вона б свого чоловіка і свого сина, що пішли десь — один „з підводами", а другий „не знати де"...

По обіді дівчата, як птиці після бурі, умивалися й чепурились перед дзеркальцем. Ні в кого з усієї родини не помітив я в очах тої скорботи, що світить в очах селянки, в якої згорить хата. Горе було всенародне, увесь народ терпів, а народ — великий чоловік і знести може дуже багато.

Я підвівся і став прощатися. Стара жінка хотіла була ще дати мені на дорогу пару картоплин, але я подякував і рішуче спротивився. Хотілося сказати їм усім на прощання щось тепле, підбадьорюююче. Але відповідних слів не знайшлося.

— Ну, що ж робити тепер будете, тітко?

— А що робити? Те, що й люди...

І в словах її я відчув велику мужність і незбориму силу свого народу.

— Ну, комсомолки, бувайте ж і ви здорові! — звернувся я тоді до дівчат.

— Отакі ж з нас і комсомолки, як бачите! — іронічно відказала старша дівчина, а молодша сховалась за її спину.

— — — — —

Коли Галочка ще трохи підросте, я прийду до неї, щоб докінчити підслухану її розмову з подругою.

— Галочко, — скажу я їй. — В Україні люди ходять обдерті. Ти б, побачивши їх, подумала, що все це „боми". Але, Галочко, одяг тіла — це ще не все. Фабрики напродукують одягу та взуття подостатку, і всім можна буде вбратися. Але є ще внутрішній одяг людини — її душа. І ось, Галочко, такого прекрасного одягу тяжко зустрінути. Ти не знаєш, що таке голод, коли людина вбиває людину за кусень хліба. Кусень твердого хліба з ячменю і тирси, — не такого, як тут, з „сендвічами"... А проте, голодні люди у нас часто ділилися цим останнім куснем з іншими голодними, навіть незнайомими їм людьми. Прискорювали собі смерть, щоб продовжити життя іншим.

Я розповів Галочці про жінку та її доньок біля спаленої хати, в зруйнованій країні. І розповім про себе, незнаного волоцюгу, що навчився любити свою землю, яка родить таких людей.

В. С-ко

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВ'Я

Матері не сподобався в церкві спів, батькові проповідь, тітці гра на органах. Але всі вони залишили нарікання, коли мала Мері сказала:

— Говоріть, що хочете, але все те варте було того нікля, якого ви кинули на тацю в церкві.

———

— Яка теперішня молодь! Що вийде з цього покоління!?

— Воно виросте, одружиться, виховуватиме дітей, ну, і журитиметься тим, що вийде з найближчого покоління.

Лев Лепкий, редактор збірника „Наш Львів", розмовляє з автором роману „Рай" Василем Баркою.

— Пане-товаришу Барко, як ви поясните такий випадок. Лежав в одній установі на видноті „Наш Львів" і ваш роман „Рай". „Наш Львів" хтось собі навіки „позичив", а ваш „Рай" залишив.

— Хоч плятина дорожча за золото, але багато людей вхопили б золото, бо воно більше блищить, — відповів Барка.

З ЇЇ ДИТИНСТВА

(Закінчення зі стор. 3)

крові порепані, робив увесь цей маєток. Ночей не досипав, трудився, тягнувся, щоб діти мали свій шматок хліба... Щоб не зазирали в чужі роти... Ні, це не можливо!.. Не може бути цього, щоб мене, трудівника з діда прадіда, зачислили до куркулів. Адже ж я до революції мав всього два гектари землі, ось ті, що під хутором, які отримав у спадщину від батька. А решту мені ж наділила революція. А до неї я був звичайнісенький батрак. Більшість ходив по наймах разом з жінкою. За сніп в поміщиків жав. Був на заробітках в Таврії, в Смоленську ліс рубав. То який же я куркуль,!...

— Боже!... Боже!... Чим я Тебе розгнівив?... За що така кара!? — заломивши з горя руки, простогнав батько.

— Я тібе дам Бога... Таку твою мать... Кулацька ти морда. Почему не писался в колхоз?...

— Я хотів лише подивитись, як воно там буде... А так... я нічого не маю проти колгоспу. Я зараз можу записатись до нього.

— Вредітільством заніматся в колхозі?!... Знаєм ваш подход. Поздно, голубчику. Ну, а за чем передержував петлюровські банди десь на хуторі в 1919 году?...

— Та хто ж їх передержував, товариш комісар?..

— Какой я тібе товаріщ?! По отношенію к кулаку я гражданін. А тим больє к аристованому. Что ти простих совєтських законов не знаєш?!...

— Ну гражданін комісар. Звиняйте мені, що так сказав. Не знав я цього. Яж їх не передержував. Сами заїхали, постояли три дні тай поїхали туди, куди їм стелилася дорога. Власті мінялися і їх війська заходили на хутір. Чи мав же я право, або силу, не пустити їх? Ви ж самі це добре знаєте, що я не мав ніякісінького права як тоді, так і тепер його не маю. А також добре знаєте, що яких тільки банд тоді не було. І Махно, Зелений, Хмара, Маруся та й ваші тут були, цілий тиждень стояли, всі свині, кури гуси й качки поїли, ще й самогонку мусів гнати для них.

— Что... наші тоже банди? Вот тібе й на. Да ето ж явная контрреволюція. Вот здесь перед глазамі. Да за ето одно слово не здригньотся в міня рука тібя как собаку застреліть. Вот здесь, на етом месті. Вместо того, что б ісполнять приказанія вищіх властей, он іщо занімається контрреволюцієй. Називает красную армію — бандой.

Батько вже розкрив уста, щоб сказати, що червона армія, особливо в роки громадянської війни, була ще гірше банди, але спохватився і проговорив:

— Гражданін комісар... Я того не говорив. То ви мене погано зрозуміли.

— Ну менше разговору. Молчать, кулацькая гідра... Ти в міня іщо поговориш. Только не здесь... а там... где нада буде говорить. А тепер... действуй ребята! кинув він до своїх підлеглих, що слухали цього з усмішкою на устах, та з нетерпінням, з яким чекає звір, щоб накинутися на свою здобич.

І на подвір'ї залунали крики і лайки. Мов хижаки — розбійники, не питаючись ні в кого ні про що, вони накинулись на майно. Почали нишпоритись в стодолі, в сараях, в коморах, забираючи майно і складаючи його на підводи.

Вся родина, як заарештована, мусіла сидіти в хаті, щоб не бачила, що робиться на подвір'ї. Як запрацьоване потом та мозолями майно селянське, грабується представниками влади, — гепеушниками. До них був приділений один з ГПУ, який охороняючи їх, одночасно нишпорив по всіх закутинах в хаті.

Був це ще молодий, одначе вже вдалий молодець. Видно було, що не раз вже вмочав свої кров'ю забруднені руки в чуже добро. Бо добре визнавався на селянських речах. Отож, нишпорячи в скрині, він натрапив на материну, ще дівоцьку сорочку, з надзвичайно гарним цяцькуванням, яке гаптувала вона для себе, ще в свої молоді роки. Вона завжди найбільше цінила її, тримаючи на згадку про свої дівоцькі роки. Як часто говорила вона, „що у ці мережки свою молодість вплела". Тому, коли мати побачила сорочку в руках гепеушника, який вже оцінив, скільки дістане за цю „малоросійську вишивку" на московському базарі, зробилась біла як стіна і, звертаючись тремтячим голосом до нього, — попросила:

— Слухай, чоловіче добрий!... Чи ж ти маєш хоч трохи сумління в своїй душі? Чи ж ти мав, або ще й тепер маєш матір, яку ти любиш? То в ім'я її залиши цю сорочку для мене. Все забери... Лиши тільки її одну.

— О-о-о!... Нет бабка. Твой номер не пройдьот... І что ти взялась мне мораль читать? Моя мораль сідіт вот здесь. — І, вдаривши рукою по шкіряній торбі револьвера, почав запихати сорочку до лантуха, набитого селянськими речами з скрині.

Мати ще дужче побіліла і тремтячими руками вхопилася за сорочку.

— Лиши, чоловіче добрий!...

— Пусті бабка... Ну ж, пусті... а то... плохо будіт!...

Але мати не пускала. Своїми старечими руками, мов залізними кліщами, схопилася за сорочку і не пускала. Зав'язалася суперечка. Це злякало Лесю і вона, припадаючи до матері, великими дитячими очима, повними сліз і переляку, шукала людяности та помилування для матері на лиці цього молодого гепеушника.

— Який ти дядьку нечемний. Віддай сорочку. То мамина сорочка. Ти не бачиш, що мама плаче, — звернулася Леся з повними очима слізь до гепеушника.

— А тібе что здесь нада... Щіньо... нок. Уйді отсюда. Ато расчавлю как жабу.

Від цих слів Леся ще щільніше притиснулась до матері. Супуречка продовжувалась. Він тягне в один бік, мати в другий. А потім... він з усієї сили шарпнув матір за руку. Леся відірвалася від матері і клубком покотилася по підлозі. Вдарилася об ніжку стола і, заюшена кров'ю, заплакала своїм дитячим, тихим голосом, розмазуючи разом з слізьми кров на своєму дитячому личку.

Мати зойкнула і одчайдушно крикнула, — рятуйте. Але у цю саму мить гепеушник грубо крикнув і усієї сили вдарив матір в груди. Щось ойкнуло, захрипіло і мати, як сніп, повалилася на підлогу, смертельно затиснувши в посинілих руках, свою любиму сорочку.

Старший брат (молодшого не було вдома), зціпивши зуби, роширеними від жаху очима, в яких світилася страшна лють помсти, майже нерухомо спостерігав усю цю картину. Лютий вогонь молодого здорового тіла спалив душу. Цим останнім видивищем розбуджена кров підступила до лиця і пружно вдарила в скроні. Він шарпнувся, неначе звір перед нападом, і на мить у його очах, напоєних пімстою і рішучістю, півмісяцем блиснула сталь сокири під припічком. Він більше не вагався, більше не стримував себе. З побілілими устами, він кинувся на гепеушника і на всю вимашку вдарив сокирою в голову. Так тільки ч... ах... ах і нема...

Повалений гепеушник совнув ногами по підлозі, конвульсійно стиснув у руці пістолю, яку ще встиг вистрелити, розбивши скло на іконі святого Миколая коло мисника, і витягнувся.

Постріл глухо відбився у глиняних стінах хати і спочив на тихому гудінні шибок у віконних рамах. Видно, що на дворі його не почули, бо на подвір'ю був крик зв'язаних свиней, що їх вантажили на підводи.

Не гаючи часу і скоро усвідомивши, що скоїлось, старший брат схопив в одну руку пістолю гепеушника, а в другу Лесю, разом з батьком та матір'ю, яка ще стогнала та охала, через вікно в кладовці по-за хатою, пірнули в розлогі жита. І тоді лови вітра в полі...

...Хвилин за двадцять, коли наші втікачі були далеко від хутора в розлогих достигаючих житах, що тягнулися несходимою смугою в далечінь, гепеушники та їхні помічники, наладувавши селянським добром підводи і готуючись до від'їзду, увійшли в хату. Тут побачили труп гепеушника, та плями крови на підлозі

— Вот тібе й на!... — сплеснувши руками безпомічно, проговорив комісар і в його очах запалала вовча лють.

**

Через кілька день, на одній із багатьох курних станцій Донбасу, зупинився, тяжко чмихаючи потяг, і з нього вивалились тисячі пасажирів сірої селянської маси. І в цій сірій масі губилися і для досвідченого ока, три широкоплечі селяни з жінкою та з малолітньою дівчинкою.

Вони приїхали на працю до шахти.

Любомир Винар

ЗВ'ЯЗКИ ІВОНІ РУСИНА З УКРАЇНСЬКИМИ КОЗАКАМИ В 1574-му РОЦІ

В 221 і 222 числах „Свобода" ми мали нагоду читати цікаву статтю п. Павла Грицака п. н. „Культ Скандербега на Україні". Шановний автор у своїй праці побіжно заторкує походи козаків на Молдавію в другій половині 16-го століття і разом з тим згадує про цілий рід Івонь — своєрідних претендентів на господарський стілець Молдавії. В своїх цінних спостереженнях допустився автор в деяких висновках історичних неточностей. І так читаємо, що „1574 р. козаки ідуть на Молдавію з власним претендентом Івоном". Твердження помилкове. На увазі автор очевидно має Івоню (прозваного в українській історіографії Русином) молдавського господаря (1572-1574), який з козаками в поході на Молдавії не ходив, лише запросив їх до участи у війні проти турків і татар. В нашій короткій статті хочемо подати деякі дані про Івоню і його зв'язки з українськими козаками і шляхтою.

Про походження і національність Івоні, знаємо дуже мало. Молдавські джерела і румунська історична література[1] подають, що Івоня подавався, що він з роду молдавського господаря Стефана Великого (1451-1504), якого мав бути правнуком. Польські хронікарі (Мартин Пашковський) твердили, що Івоня народився в польській провінції Мазовії. Цікаве становище відносно Івоні займав П. Куліш, в якого читаємо: „Івоня був багатим купцем, по мові був русин так, що руські люди називали його Іваном а не Івонею"[2]. На цій основі Куліш називав його Івонею Русином. Ту назву подали й ми в наголовку статті, щоб відрізнити Івоню від інших Івонь, які діяли в цьому самому столітті і виявляли подібні претенсії до володіння Молдавією. Не знаємо, на якій основі Куліш подає, що Івоня був русин, але оцінюючи діяльність Івоні на основі доступної нам літератури, можемо висунути припущення, що Івоня і всі його наслідники були з походження молдаванами, які в кінці 16-го ст. засимілювались в користь України.

В румунську історію увійшов Івоня, як Іван Жорстокий (проф. Йорга). Цю назву одержав за деякі жорстокі потягнення супроти молдавських вельмож. На історичній арені появляється Івоня в сімдесятих роках 16-го століття. В Цареграді за допомогою турецьких підкуплених вельмож дістає дозвіл від султана на зайняття Молдавії. Щоб не було ніяких підозрень зі сторони султана Селіма ІІ-го, Івоня стає за короткий час потурнаком. 1571 р. проганяє з Молдавії тогочасного господаря Богдана й займає цілу країну за винятком хотинської твердині. Боротьба Івоні з Богданом описана в одному цікавому виданні з 16-го століття[3]. Не зважаючи на те, що Богданові допомогла Польща, Івоні вдалось сильною рукою установити владу в Молдавщині. За деякий час Івоня стає знову християнином і на'язує приязні зносини з пограничними українськими й польськими панами. Треба припускати, що також в тому часі контактується з козаками. Приходить 1574 рік. Петро Баторий, господар сусідньої Валахії, звернувся до султана з проханням про молдавський стілець для свого брата. Щоб приспішити турецький дозвіл, Петро обіцює платити подвійний „гарач" (податок). На цей час припадає смерть Жигмонта Августа і на польський престіл покликують французького принца Генриха Валюа (знаного опісля у Франції, як Генрих ІІІ), який був дуже мало зацікавлений політично-культурним життям Польщі. Івоня чимраз більше унезалежнював свою політику від Туреччини і нав'язував тісні зв'язки з подільською Україною. Султан вимагав, щоб Івоня передав престіл братові волоського господаря. Зближалась війна.

Спершу Івоня звернувся за допомогою до польського короля, одначе одержав відмовну відповідь. Польща боялася зачіпати Туреччину. Тоді звернувся молдавський господар до українського козацтва і шляхти. Проф. Грушевський пише так: „Він почав тоді вербувати військо на Україні"[4]. Ціла боротьба Івоні проти турків описана у відомому оповіданні шляхтича Горецького[5], що вийшло і в німецькому перекладі (Basel 1578). Ціле оповідання змальоване гіперболічними красками, що характеристичне для тодішніх творів. Проте назване оповідання остається і надалі одним із основних джерел про зв'язки Івоні з козаками. Центральною постаттю оповідання являється шляхтич Свєрчовський, який пізніше як Іван Свєрчовський, попав в українські думи. Проф. Андрусяк пише, що Свєрчовський „звербував військо з брацлавських і барських козаків, шляхти і міщан"[6]. Щоправда, Горецький зазначує, що Свєрчовський привів із собою дві сотні кінноти, а цілком окремо згадує про брацлавців, мовляв, „Braclaviensium quoque erant ducenti", мабуть на увазі мав брацлавських міщан, які дуже часто прилучувались до козацьких походів. З вищенаведеного виходить, що не знаємо, чи брацлавців і барців зорганізував і привів Свєрчовський, чи вони мали своїх власних отаманів. Проф. Грушевський у своїх цінних замітках[7] пише, що проблему Свєрчовського й участи козаків у війні Івоні заторкнула п-ні К. Мельник - Антонович у своїй передмові до перекладу Горецького (Мемуари І, ст. 89-94). Проф. Грушевський не погоджується з виводами п-ні Мельник-Антонович, мовляв, що „козаки попали в історію Горецького тільки через непорозуміння", і що саме військо Свєрчовського складалося „виключно з шляхтичів воєвідства брацлавського, подільського й інших". Проф. Грушевський доводить мильність тієї оцінки, бо в самому оповіданні Горецького виразно протиставляється барській і брацлавській дружині — козаків[8].

В первісному тексті Горецький пише про якогось Барсана, який рівнож привів двісті людей[9] (Barsanus ducentos duxit). Проф. В. Антонович (Мемуари І, с.) поправив це місце на „Barsanos" (барців), бо про такого отамана Барсана нікому не відомо. Окремо згадує про деяких подільських вельмож, які вели з собою місцеві козачі ватаги: Козловський з двома сотнями, Стушевський з двома сотнями, Янчи з сотнею, і Соколовський також із сотнею. Крім того в поході брали участь такі польські шляхтичі, як: Османський, Яніцький, Рековський і другі. Всього війська назбиралось коло 12-ти сотень. З тими силами подались козацькі і шляхетські війскові частини до Івоні. Війна велась спершу в користь Івоні і козаків. Разом з українськими й польськими відділами в Івоні назбиралось коло 30,000 війська[10]. Турецькі сили при співучасти деяких збунтованих молдаванських бояр, війська волоського господаря і великі татарські відділи скількісно переважали військо Івоні. Горецький подає число 100,000, що безперечно перебільшене. Також треба додати, що турецькі війська були на багато краще озброєні за війська Івоні.

(Закінчення буде)

НОВИЙ ІМІГРАЦІЙНИЙ ЗАКОН ПОЧИНАЄ ДІЯТИ

В понеділок, 16 листопада ц. р. відбулись у Вашінгтоні наради Дорадчої Комісії Добровольчих Організацій з представниками Державного Департаменту, Департаменту Справедливости, як теж Департаменту Праці в справі адміністрування недавно виданого закону про допомогу втікачам із 1953 року. На цьому засіданні обговорено передусім процедуру цього закону.

Від ЗУАДКомітету брав участь у нарадах його екзекутивний директор д-р Володимир Галан.

У висліді цих нарад встановлено форму ашуранців на забезпечення іміґранта працею і помешканням у ЗДА. Ці форми будуть уже готові в найближчих днях. Хочемо вже сьогодні подати до загального відома такі інформації:

1) На основі нового іміграційного закону зможуть прибути до ЗДА такі українські втікачі, які мають:

а) означене й потверджене запевнення постійної праці у ЗДА;

б) означення і запевнення помешкання у ЗДА;

в) забезпечення, що вони не стануть тягарем для американського суспільства.

2) Ашуранси можуть підписувати лише ті особи, які мають повне американське громадянство (уроджені або натуралізовані громадяни ЗДА).

3) Ашуранси можуть виставляти лише фізичні особи, не організації.

4) При виставленні ашурансу може одна особа дати запевнення праці, друга — помешкання, а третя може взяти на себе запевнення, що новоприбулий не стане тягарем для американського суспільства.

5) Запевнення праці — це не лише потвердження від працедавця, що він прийме на працю новоприбулого, але теж підтвердження місцевого уряду праці, що такого робітника там потрібно, це значить, що працедавець не може дістати такого робітника з поданою професією на місці.

6) Представники американського уряду будуть перевіряти в Европі, чи аплікант відповідає тій праці, яку для нього запевняє ашуранс.

З уваги на всі ці трудноці і вимоги, успіх нової переселенчої акції залежатиме виключно від активности і спідіяльности всієї нашої громади у ЗДА. Всі наші осередки мусять вже заздалегідь перевірити, чи є можливість там на одержання запотребуваних на працю, потверджено урядом праці, та й для яких професій. Треба теж розвідати, скільки є там наших громадян, які згодяться прийняти і відступити приміщення для новоприбулих.

Всі ці відомості проситься негайно подавати до канцелярії ЗУАДК на адресу:

UNITED UKRAINIAN-AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
Q. O. Box 1661, Phila. 5, Pa. USA

Всі, хто вже зголосився в ЗУАДК спонзором, дістануть формуляри нового ашурансу.

ЖОРСТОКА ДІЙСНІСТЬ

Відлітають сірим шнурком
Журавлі в вирій.
Стрілецька пісня.

Знову втрата. Дня 5 листопада, на кінець пізньої осени покинув українську громаду священик-громадянин бл. п. о. д-р Филимон Побігушка.

Не послужила йому багата Америка. З великим трудом дістався до неї й рівно по двох роках перестало битися Його благородне серце. Він весь час боровся з матеріальними труднощами, удержуючи родину з 4 осіб, і нагло вмер на недугу серця, під час деканального соборчика.

Не пишу посмертної похвали, вона Йому не потрібна. Всі, хто знав о. д-ра Филимона, не скажуть злого слова про цього ідейного священика й вірного сина України.

Я не знаю Його дальшої минувшини, пізнав лише в році 1945 в скитальському таборі Гайденав. Там два роки працював в українській гімназії, де о. Филимон був катехитом, а від 5 листопада 1949 року пов'язала нас ще дружба на пластовому полі, в одному курені, і до самої Його смерти ми обмінювалися листами.

О. Филимон був вихованком митрополита Шептицького. За Його працю на церковній, національній й. громадській ниві в краю нагороджено Його різними відзначеннями, включно до фіолетового пояса, а на еміграції був він протопресвітером. Однак ті почесті були Йому непотрібні. Ними він не афішувався, не хвалився й не уживав навіть тоді, коли була потреба виступити при святочних нагодах.

Вірний свої Греко-Католицькій Церкві був весь час, навіть тоді, коли я радив Йому перейти на цивільну працю, яка уможливила б удержання родини. Він відписав мені так: „Я є священиком з покликання, ним був і ним зостануся, а Бог Всемогучий допоможе мені побороти всі труднощі. Почав я працю в бібліотеці, потім в архіві, тепер учу в Стемфорді в семінарі питомців церковного співу та проваджу хор питомців. А останньо ще помагаю в Комітеті Допомоговім, що переселює до ЗДА наших скитальців. Так то буває в житті, колись писав я з Німеччини до того комітету, і просив, щоб мені допомогли переселитися до ЗДА. Не помогло. А сьогодні працюю в ньому". (Лист з 29. 12. 1952).

В таборі Гайденав о. д-р Ф. Побігушка виказав себе ревним християнином - католиком, але одночасно виказав велику толеранцію для інших віровизнань. Його тактовність, шляхетність і громадянський підхід до церковних, національних і громадських справ створили Йому загальну популярність і велике пошанування. За такий мудрий провід Греко-Католицька Церква може бути горда з такого душпастиря.

В гімназії вчив релігії. Одного разу звернулися до мене учні 8 кляси православного віровизнання, з проханням дозволити їм ходити на науку релігії до о. Ф. Побігушки. Вони мотивували це тим, що о. Филимон викладає широко і переконливо, а їх священик вимагає вчити самі молитви. Прохання учнів не задоволено, але самий факт є характеристичний.

Нарешті широку діяльність розвинув о. Филимон в Пласті. Спочатку був духовником в Гайденав, потім на цілу британську зону. В ЗДА став провідником стежі свого Куреня ім Степана Тисовського і духовним опікуном нюйоркської округи.

Я довідався про смерть дорогого нам о. Филимона з газет і не міг особисто віддати Йому останню прислугу та попрощати від нашого Куреня й від себе.

Л. Бачинський, Клівленд.

В СССР СТАЛО ЛІПШЕ ЖИТИ...

(Закінчення зі стор. 2-гої)

його п'ють неохолодженим. Москалі вважають, що від холодного пива можна застудитися. Про холодне пиво розповідають таку історійку: — Генерал з жінкою і адьютантом їхали понад Чорним морем. Шофер звертається до генерала шепотом: — „Ми в'їжджаємо на проспект Сталіна". — Генерал передає відомість шепотом адьютантові, а цей шепоче генераловій. Жінка генерала каже: — „Я знаю, де ми знаходимося, але чому ви шепочете?" — Запит повертається зворотним шляхом шепотом до шофера. Цей відповідає: — „Шепочу, бо вчора пив холодне пиво і захрип". —

— „Старі анекдоти в Росії подібні до старих домів у Москві. Вони такі знищені, що розпадаються, а нові доми так збудовані, що валяться ще перед тим, як хтонебудь спровадиться до них мешкати" — каже Джілмор.

Мешканева недоля

В Москві постійна мешканева криза. Московська родина живе (говориться тут про квартиру, де жив американець з жінкою), в двох кімнатах. Кухня і лазничка спільні з трьома іншими родинами. За це платить $12.50 місячно, включно з водою та огрiванням. Світло і газ становлять $2.75 місячно. Білизну перуть в кухні. Як падає дощ, тут же й вішають, щоб висохла. Чотири або шість жінок варять на одній газовій печі. Над ними висить мокра білизна. Пані Тамара каже, що не чула, щоб косось замордували в якійсь спільній кухні, але могла б розказати багато про те, які важкі бої відбувалися там за першенство.

Московські телефони

Панство Джілмор захоплюються американськими спроможностями. Коли прибули до готелю в Ню Йорку, побачили в кімнаті картку, в якій повідомлялося, що мешканці готелю на бажання можуть мати телевізійний апарат. Відразу Еді вхопив телефонічну слухавку — телефон діяв справно. Пані Тамара припускала, що телевізію доставлять ще перед їх від'їздом до Алабами, на другий тиждень, а п. Еді твердив, що найдалі як завтра апарат буде в їх кімнаті. Але його принесли в ту ж хвилину. Джілмор згадав свій телефон в Москві. Спершу він мусів одержати на нього дозвіл, потім чекати на інсталяцію два роки. Московські телефони автоматичні. Накрутиш число, і перед сполукою чуєш: клік-клік автоматичного сполучення. Часто замість „клік-клік" чуєш якийсь свист; це тоді, коли сполука ручна. Найтяжче було зв'язуватися з амбасадами, чужинцями, з англійською. Тепер можна в Москві мати телефонічну книжку, але довгий час це був недоступний, таємний документ.

Совєтська громадянка

Пані Тамара старається доказати репортерам, що в СССР грають джез-бенди відомі американські пісеньки „Ай'л сі ю ін май дрімс", та інші, але грають занадто галасливо, порівнюючи з Америкою. Колись джез-бенд був строго заборонений, а Центральний Комітет Комуністичної партії вимагав співати народні пісні і танцювати народні танки. Пані Тамара не хоче так довго, як ще є совєтською громадянкою, критикувати СССР, хібащо зміниться Росія або вона сама.

— „Росія велика, незвичайна і містична. Такі ж самі її люди: часом веселі, часом сумні. Це наш рідний край. Я згадую знайому дівчину. Це було вночі перед її арештом. Вона знала, що політична поліція, НКВД, ходить по її слідах і що одного дня її заберуть. Згадую, як сиділа при фортепіяні, грала і співала стару російську пісню, що її мабуть зашлють на Сибір, але вона може потішити себе, бо Росія широка країна, а Сибір — це частина Росії..."

Дійсно тяжко зрозуміти західній людині, а зокрема американцеві, російську душу.

ЗБІРКА ДОКУМЕНТІВ РИМСЬКИХ ПАПІВ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У зв'язку з ювілеєм 700-ліття коронації короля Данила Романовича Редакція „Записок Чина Святого Василія у Римі", приготовляє до друку видання великої книги під назвою „Документи Римських Архиєреїв, що відносяться до історії України". „Християнський Голос" (Мюнхен, ч. 43 з 25 жовтня ц. р.) подає розмову з редактором тієї книжки, о. д-ром А. Великим, ЧССР, що є теж редактором „Записок ЧССВ". З пояснень, що їх дав о. д-р А. Великий, виходить, що книжка вже знаходиться в друку і перші її примірники будуть готові в половині грудня ц. р. Вона повинна появитися на тодішні Студійні Дні Обнови, що будуть іти у Римі, щоб її тоді подарувати Папі Пієві ХІІ. О. д-р А. Великий має надію, що Пій ХІІ вислухатиме тоді про взаємини між Ватиканом і Україною. Сама книжка-збірник матиме коло 1,000 сторінок і її зміст становитимуть всякі документи, що вийшли від Ватикану і ближче або дальше торкаються українських земель. Деякі з тих документів були вже опубліковані поляками, мадярами й ін., але це не поменшує їх вартости для збірника, бо тепер вони будуть хронологічно впорядковані й пов'язані з історією України. Підготова до цього Збірника триває вже багато років, а сам о. д-р А. Великий займається збіркою таких документів у ватиканській і інших римських бібліотеках і архівах від 1948 року. Ціллю публікації буде пригадати у зв'язку з 700 - літтям такої великої події, як коронація Данила, тісне пов'язання українського світу з західним світом християнської культури. Кошти видання збірника обраховані на кругло 5 тисяч долярів і о. д-р А. Великий турбується дістати ці гроші, тим більше, що він бажав би зібрати їх від маси українців, а не спиратися на окремих меценатах. Цей збірник документів має розвіяти різні леґенди і збагатити джерельну літературу до політичної і культурної історії в давніх і новіших часах.

● Західно-німецький уряд взяв під свій офіційний протекторат свідомлену книжку про перший масовий жидівський погром гітлерівців вночі проти 10 листопада 1938 року. Книжка подає цифру вбитих німцями за час влади Гітлера жидів на 6 мільйонів душ.

Дня 7. листопада 1953 року упокоївся в Бозі, на 57 році свого життя

АРХИЄПИСКОП ІОАН

правлячий Єпископ Української Автокефальної Православної Церкви в Австралії і Новій Зеляндії.

Сповнені великим смутком вісткою про несподівану смерть Дорогого нам усім Архипастиря і усердного трудженика на ниві нашої Св. Церкви, кличемо вірних нашої Церкви в ЗДА до щирих молитов за душу Покійного Владики.

Собор Єпископів, Церковна Рада Митрополії і Консисторії Української Православної Церкви в ЗДА.

ВІСТІ З КОДУС-у

(Закінчення).

На листу д-ра Миколи Гнатика в Індісні Гарбор: В. Кучерепа $3; М. Гнатик $2.30; В. Дідик $2.20; Т. Тимцюрак $1.50; по $1: О. Бровар, А. Васильчук, В. Васильчук.

На листу д-ра Теодора Чуя в Йонкерсі, Н. Й.: по $1: д-р А. Клос, С. Жепецький, С. Голь, В. Кіналь, Безкоровайний, І. Булот, д-р Г., Т. Киблак, В. К. Курило, Д. Глушко, д-р В. Грещишин, д-р М. Бурбело; по 50 ц.: О. Кудрик, З. Зецески, С. Клос, Р. Чуй.

На листу Богдана Данилевича в Ст. Люїсі: по $2: д-р Дубицький, проф. З. Храпливий, мґр. Б. Данилевич, Т. Лесь, І. Хочинська; М. Кульчицький $5; по $1: о. Дашо, І. Дубицький, Х. Дашо, Й. Цимбала, С. Цимбала, М. Стефанишин, Ю. Стефанишин, А. Громоцька, В. Хлопак, М. Данилевич; по 50 ц.: П. Була, І. Ґолда, Т. Репа, С. Арміч.

На листу Ярослава Берези у Филаделфії: по $2: А. Желемова, І. Медуха, Я. Береза; по $1: В. Кострубяк, М. Свинтух, Д. Петрика, Й. Дачо, З. Шумська, Н. Безбородько, С. Вілик, А. Стадницький, Л. Бабій, С. Пастушок, А. Рижів, В. Лівчак, П. Луцький, І. Скороход, М. Цісик, М. Козанкевич, Н. Н., С. Зубко, М. Матчошак, З. Цісик, І. Паславська, О. Вукшований; по 50 ц.: Н. Гукова, Й. Романик, Г. Крочак, В. Кроль, І. Заболотний, Г. Ші, В. Мацінка; М. Слинько 25 ц.

На листу д-ра Олега Синилика в Елизабеті, Н. Дж.: по $2: G. Магнет, П. Когут, д-р О. Синилик; по $1: П. Козар, М. Пінковський, Л. Пак, Б. Креховецький, А. Мицьо, Р. Яськів, Е. Юхневіціюс.

На листу д-ра Василя Зарічного в Еверґрін Парку, Ілл.: по $5: В. Зарічний, Ю. Берестянська; по $2: Л. Решетник, В. Слободян, Т. Дацків; Б. Лозинська $2.50; по $1: П. Василів, П. Пахолок.

На листу проф. Івана Олексишина перевели збірку члени УСҐ Филаделфія: Юрій Чужак $10; по $5: о. П. Корниляк, М. Добош; по $3: проф. І. Олексишин, Т. Чумак, М. Ковальчин; по $2: інж. І. Сірий, мґр. В. Романенчук, д-р Е. Прончік, П. Кірик, М. Заліпський, Роговський, д-р Т. Свистун, д-р Винарський, інж. Заброцький, І. Дражновська, Я. Баглай, Ґенґало П., О. Викович, Москвяк, В. Татомир, М. Дяків; по $1: Я. Кравчук, Дармограй, д-р Бурбело, В. Процик, Н. Н., ред Катамай,, Яринішин, Войцех, Яросевич, д-р Стрижій, Л. Стадниченко, Е. Бачинський.

На листу Анни Росткович в Ню Йорку: В. Іванчишин $5; З. Салій $3; по $2: д-р Зенон Каратницький, С. К., А Костек, д-р Я. Восвідка, д-р Любчак; по $1: А. Закревський, Р. Даньків, В. Костюк, Василишин, Маринович, Воробець, П. Кулик, Н. Н., Б. Ялий, Клапіщак, В. Ткач, Данилюк, В. Базюк, А. Григорків, І. Добрянський, Л. Грибик, О. Сидоряк, Я. Букачевський, С. Марко, інж. Клюфас, Ю. Кушнір, М. Скасків, Р. Гуглевич, Качмарський, Н. Н., Волосянський, Ю. Гнат, Росткович, Н. Н., дрібними: Н. Н., М. М., О. О., П. П., Д. Мельник.

На листу д-ра Уляни Лози в Бофало, Н. Й.: по $2: У. Лоза, П. Барамюк, Р. Цьолко; по $1: М. Пінкас, І. Лаврівська, М. Ганицька, О. Бережницький, В. Волошинюк, Р. Багнюк, М. Ортинський, О. Лисян, Медвідь, Ю. Попадин, Макух, О. Стасюк, Л. Савчинець, С. Шипилявий, В. Макух, М. Лисак, Ю. Янів, О. Попадин, П. Володка, П. Войчак, Й. Когут, М. Кладочний, Б. Дусанівський, М. Ільківський, П. Білецький, І. Чмола, П. Бендина, Т. Чмола, В. Шарван, дрібними: Лащик, І. Дроздовськсий, С. Мандзій, Ковтало, В. Мороз, Осадців.

На листу Ірини Урбан в Шикаґо: по $1: Н. Нікольс, Б. Музика, С. Дудяк, С. Самбірський, В. Тимцюрак, Туртула, М. М., Г. Коваль, С. Б., М. Касіян, М. Ковальський, Р. Залуцький, Т. Урбан, І. Урбан, дрібними: Н. Н., Я. Б., В. Куцан, Р. Дубляниця.

На листу Василя Мельничина в Шикаґо: Г. Крайник $10; Н. Мюхаср $5; В. Мельничин $2; про. В. Іващук $1.

На листу Н. Л. Хойнацької в Гарвей, Ілл.: по $5: С. Ворона, д-р О. Дофожинський.

На листу інж. Я. Комаринського в Шикаґо: М. Білецький $5; по $3: І. Салецький, В. Турчановський, О. Ярема, В. Савчак, Д. Пукас, М. Галіцький, О. Зрада; по $2: В. Добрянський, О. Куц; Г. Петрина $1.

На листу Орести Помірко в Шикаґо: по $2: Ю. Ткачук, С. Скробач; по $1: П. Головатий, В. Помірко, Тем.., П. Ґуля, М. Бойкович, О. Солтисік, Ільків, О. Потірей.

На листу Ігоря Гуменюка в Шикаґо: по $10: д-р О. Тарнавський, Б. Пелехович; М. Влох $3; по $2: інж. А. Артимович, мґр. І. Мула, І. Гуменюк; по $1: мґр. О. Площанський, мґр. Я. Рап, Б. Цурковський.

На листу Степана Ґоляша в Шикаґо: С. Ґоляш $2; по $1: В. Левицький, З. Богожак, Д. Ваґрій, П. Гнатів, Карачевський, І. Карасейчук, Д. Новошицький, В. Кусик, д-р І. Смук, З. Богатюк, дрібними: Ґаврик, І. Павлик, М. Стасюк, Д. Гайдук, М. Лущак.

На листу Марти Корибутяк в Шикаґо: Вербицькі $4; М. Корибутяк $4.50; по $1: Чижик, Яцентів, Ярошевич, Я. Терлецький, Яримович, Вітковський, Яценко, Толочко, Латишів, Мирон, Ватерфалева, Харкевич, О. Городиський, Т. Лушпинський, дрібними: Вірщук, Д. Німилович, В. Кобилецький.

Окремі жертви: д-р Н. Пелехович-Гайворонська з Форест Гілс: $10; А. Крупський з Дітройту: $3; П. Зінченко з Шикаґо: $10; Т-во Українських Інженерів в Шикаґо: $25.

Адреса:
Selfreliance, KODUS, P. O. B. 1084, Church St. Sta., New York 7, N. Y.

Комітет допомоги українському студентству в Ню Йорку.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка, відд. 97, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. листопада, о 2-ій год. пополудні, в приміщенні шкільної залі української православної церкви при 45-47 Hope Ave. Присутність всіх членів обов'язкова. — П. Величко, рек. секр.

ВАМ НЕ МОЖЛИВО ОБІЙТИСЬ БЕЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, А НАЙКРАЩЕ І НАЙПЕВНІШЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДАСТЬ ВАМ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ Й ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА!

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.
Адміністрація „Свободи".

✝

Ділимося з нашими Членами і всім Українським Громадянством сумною вісткою, що дня 15-го листопада 1953 р., в Дітройті по довгій і важкій недузі відійшов у вічність наш Член, четар С. С.,

ЄВГЕН ҐОЇВ,

зі Снятина на 55-ому році життя.

Похорони відбулися в середу, дня 18. ц.м. з похоронного заведення А. Градовського у Дітройті.

Прибиті горем:
Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Відділ у Дітройті.

✝

Ділимося з Друзями і Знайомими сумною вісткою, що в дні 5. листопада 1953 р., прожнвши 29 років, по короткій-тяжкій недузі, волею Всевишнього, не діждавшись повороту на Рідну Землю, відійшов від нас у вічність наш Друг

бл. п. ДМИТРО СОКОЛОВСЬКИЙ-ГЕДЗ

бувший підстаршина 1-ої Дивізії Галичина та студент ветеринарного факультету при У.Т.Г.І. в Мюнхен.

Похорон відбувся в неділю 8. листопада 1953 р., в день Св. Димитрія у місцевості Джонставн Сити, Н. Й.

Вічна Йому Пам'ять!

ПАВЛО ТУРЧИН, ФРАНКО ВІРСЮК, Н. ЗИДИК